

Claus Rønlevs bibliotek

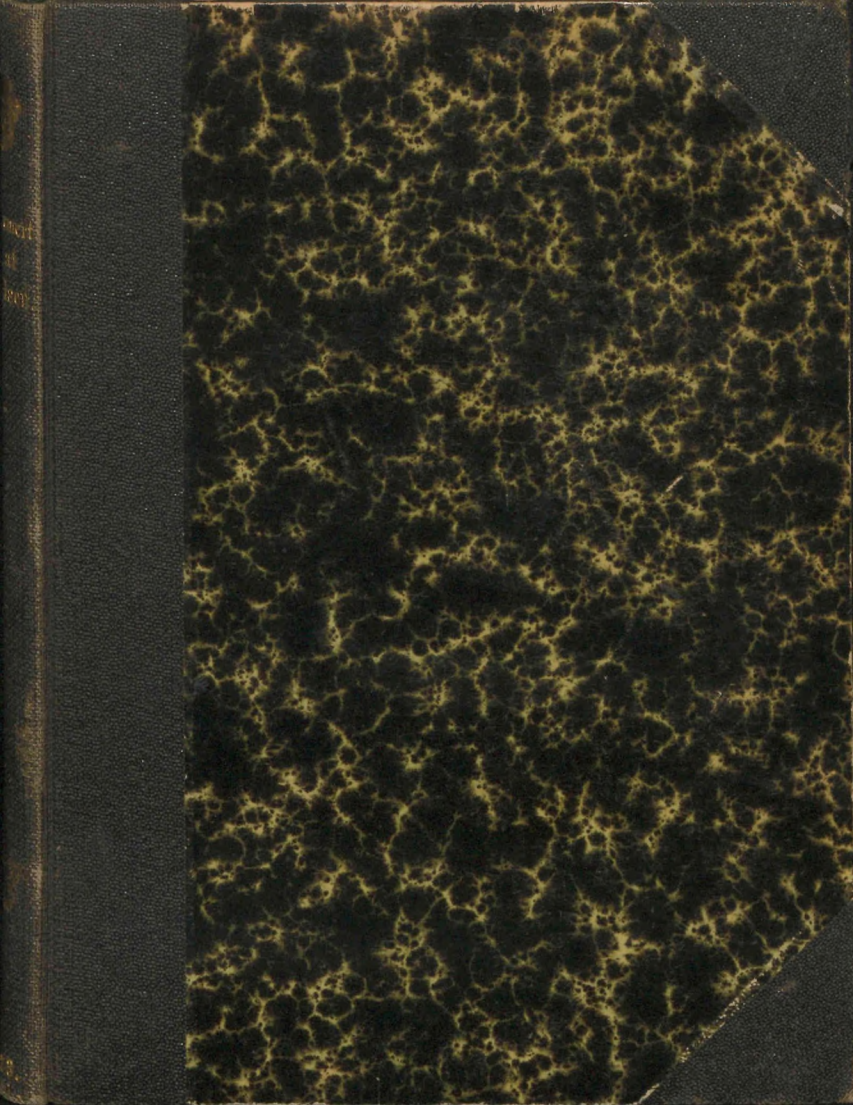
Denne søgbare PDF-fil er downloadet fra min personlige hjemmeside www.ronlev.dk.

Det er tilladt at dele PDF-filen med andre, da der ikke er ophavsret til titlen.

Besøg www.ronlev.dk. Måske er der andre af mine mange tusinde artikler og scannede bøger, der har interesse.

Mange venlige hilsener

Claus Rønlev

MENNESKER

LITTERATURENS · I · KUNSTENS ·
POLITIKENS · OG · VIDENSKABENS ·

TJENESTE ·

ELITH REUMERT

OLAF POULSEN

FOR · NORGE · I · W. CAPPELEN · KRISTIANIA ·

DET · SCHØNBERGSKE · FORLAG
KØBENHAVN.

”MENNESKER”

REDAKTION: MAGISTER INGEMANN OTTOSEN

- BIND I: VALDEMAR VEDEL:
HOLGER DRACHMANN 1909
- II: JUST BING:
HENRIK IBSEN 1909
- III: ERICH HENRICHSEN:
VIGGO HØRUP 1910
- IV: GEORG CHRISTENSEN:
J. P. JACOBSEN 1. Udg. 1910
2. Udg. 1923
- V: W. THULSTRUP:
NIELS R. FINSSEN 1. Udg. 1911
2. Udg. 1916
3. Udg. 1923
- VI: CARL BEHRENS:
EMIL POULSEN 1911
- VII: P. A. ROSENBERG:
HERMAN BANG 1912
- VIII: J. ØSTRUP:
J. C. JACOBSEN 1912
- IX: HOLGER BEGTRUP:
LUDVIG SCHRØDER 1913
- X: VILH. LA COUR:
J. JESSEN 1913
- XI: AXEL SØRENSEN:
THOR LANGE 1915
- XII: GERHARD GRAN:
BJØRNSTJERNE BJØRNSEN ... 1916
- XIII: M. C. HARDING:
G. A. HAGEMANN 1916
- XIV: WILLIAM BEHREND:
NIELS W. GADE 1917
- XV: INGEBORG SIMESSEN:
NATALIE ZAHLE 1919
- XVI: CARL KOCH:
H. A. BRORSON 1920
- XVII: KNUD FABRICIUS:
TROELS-LUND 1921
- XVIII: ELITH REUMERT:
OLAF POULSEN 1923

OLAF POULSEN

Olaf Poulsen
m

ELITH REUMERT
OLAF POULSEN

DET SCHØNBERGSKE FORLAG
ERNST BIERBERG & MICHAEL H. JENSEN
KØBENHAVN

Trykt hos Nielsen & Lydiche (Axel Simmelkær), København

—
M C M X X I I I

Tilegnet

FRANÇIS ZACHARIAE,

Olaf og Emilie Poulsens trofaste Ven.

INDHOLD

	PAG.
I. INDLEDNING	11
II. OLAF POULSENS SÆRPRÆG: HANS DANSKHED	15
III. FRA UNGDOMSAARENE.....	22
IV. OLAF POULSEN SOM SELSKABSRODER	31
V. EVOË	36
VI. ALMINDELIG KARAKTERISTIK	57
VII. OLAF MELLEML KULISSERNE OG PAA TOUR- NÉER	75
VIII. DE SIDSTE AAR	85
IX. ASMINDERØD KIRKEGAARD.....	90

OLAF POULSENS PORTRÆT
MALET 1880 AF PROFESSOR CARL F. ANDERSEN
F. ZACHARIAE'S SAMLING

aaar *Det Schönberg'ske Forlag* har anmodet mig om i den snart omfangsrige Bog-Serie, der fører Fællestitlen »*Mennesker*«, at sætte *Olaf Poulsen* et blivende Minde, er det kun ved strengt at holde mig til den nævnte Fællestitel, at jeg har turdet paatage mig det ærefulde Hverv. Thi til at skildre hans store Betydning for den danske Skueplads føler jeg mig hverken skikket eller kaldet, i hvor højt jeg end beundrede ham som Kunstner.

Den Opgave at give et Billede af *Olaf Poulsons* menneskelige Væsen er mig derimod baade magtpaaliggende og kær, og til dens Løsning har jeg som Adkomst og Støttemiddel den intime Forstaaelse af hans Karakter, som et Venskab, der bestod gennem det meste af et halvt Aarhundrede — oftest fortroligt og varmt, til Tider afbrudt men aldrig nogensinde udslukket — nødvendigvis maa give mig.

Ifølge Sagens Natur maa en Bog som denne blive i høj Grad subjektiv, og det vil derfor umuligt kunne undgaas, at det lille skabrøse Ord »jeg« som en stærkt ynglende Bakterie vil brede sig over dens Blade. Det er mig meget imod, og jeg kan kun finde mit Forsvar i Bevidstheden om, at ene og alene det personlige Præg formaar at give en Skildring som denne sin mulige Værdi.

Jeg agter at skrive ud af mine egne Oplevelser, ud af min egen, personlige Overbevisning, og det skal være min ærlige Bestræbelse hverken panegyrisk at overdrive eller ængsteligt at stikke Et eller Andet under Stolen for at glatte og pynte, hvilket er det samme som at forfladige og udviske.

Og jeg vil sætte Pris paa at skrive, som sad jeg i

en Kreds af gode Venner i fortrolig Samtale om en Mand, hvis Navn alle Danske gerne vil bevare i smuk og taknemlig Erindring.

Man har ofte hørt den Paastand fremsat, at Olaf Poulsen var en sammensat Natur og derfor saare vanskelig at forstaa og bedømme. Jeg er af den stik modsatte Anskuelse.

Hans Natur var saa lidt sammensat, at den hovedsagelig fandt sit Udtryk i to Væsensbestemmelser, der ret beset flød over i hinanden til én.

Han var som Kunstner det fødte, store Geni, som Menneske et stort Barn, og det Geniale og Barnlige var hos ham, som hos mange Genier, saa tæt forenede, at de, naar det gælder at forklare hans Menneskevæsen, vanskeligt lader sig skille.

De, der betegnede hans Karakter som sammensat, lod sig vildlede af hans voldsomme, hastigt vekslede Stemningsbevægelser, der paa samme Tid havde deres Udspring i hans rige Kunstnergemyt og i hans Barne-sjæl. Snart havde den ene Side af hans mærkelige Dobbeltnatur Overtaget, et Øjeblik efter beherskede den anden Side hans Følelser, Tanker og Handlemaade. Skuespilleren og Mennesket i ham laa i en stadig Kamp med hinanden.

Men netop fordi disse to stærke Hovedstrømninger i hans Væsen havde deres Oprindelse fra samme Kilde, vil det være vanskeligt at give en Skildring af hans menneskelige Personlighed uden tillige at berøre hans kunstneriske, der dog paa de efterfølgende Blade kun vil blive omtalt i store Hovedtræk og i Belysning af hans Egenskaber som Menneske.

At den Mulighed laa hans Tanke nær, at jeg kunde komme til at skrive om ham, saafremt han døde før jeg, fik jeg et stærkt Indtryk af, dengang jeg i Skriften »Louise Phister paa Theatret og i Hjemmet« havde forsøgt at tegne et Billede af denne Skuespillerindes Personlighed.

Da Olaf Poulsen, efter at han havde læst Bogen, som jeg efter gammel Skik havde sendt ham, første Gang traf mig paa Theatret, yttrede han, at man

maatte ønske at falde i »saa gode Hænder, naar man selv engang takkede af. Og vi mødtes i et forstaaende Smil. Vi forstod hinanden.

Nu er han død, og hvis det er muligt, hvad ialfald ikke jeg tør benægte, at han fra den Himmel, paa hvilken han troede med Barnets Enfold, kan se ned paa mig i dette Øjeblik, da jeg har sat mig ved mit Bord for at genkalde ham for Erindringen, saaledes som han færdedes iblandt os med sine mange smukke Egenskaber og de aabenbare Skavanker, vi Alle mer eller mindre har fælles, ja, da kan jeg paa min Side næsten livagtigt føle det, som om han stod foran mig, med sit Hoved lagt ligesom bedende eller undskyldende paaskraa, hvad han tidt havde for Vane, naar han gik med en Skælm bag Øret, og som om han med den Stemme, hvis Klang jeg aldrig kan glemme, vilde sige omtrent følgende Ord: »Naa, saa skal Du altsaa til det! Skæld mig nu ikke altfor slemt ud! Du har jo alligevel altid holdt en Klat af mig, fra den første Gang vi mødtes!«

Ja, jeg holdt af ham. Og Døden, den store Formidler, havde ikke behøvet at træde os imellem, for at han hos mig skulde vide sit Eftermæle i sikre Hænder. Det vilde desuden være mig en højst utiltalende, ja, umulig Opgave at skulle give en Karakterskildring af den, for hvem jeg ikke havde sand og hjertelig Sympathi.

I disse indledende Ord har jeg da kun tilbage at udtale Haabet om, at det Erindringsbillede, jeg nu vil tegne af min afdøde Ven, maa blive Læserne kært og faa Troværdighedens Præg, saa at de gennem dets Hovedtræk lærer et Menneske at kende, det nok var værd at holde af. — —

OLAF POULSENS

SÆRPRÆG: HANS DANSKHED

a Rygtet om Olaf Poulsens pludselige Død om Morgenen den 26de Marts 1923, akkurat Maanedsdagen før han vilde have fyldt sit 74de Aar, fra Fredensborg fløj udover Danmark, havde det Bud til næsten ethvert Menneske i Landet.

Der var jo i Virkeligheden ikke ret mange Danske, der ikke paa en eller anden Maade havde en Erindring gemt om denne Mand, enten om hans uforglemmelige Kunst, eller om hans egenartede, menneskelige Væsen.

Begge disse, hans Kunst og hans Menneskevæsen, havde deres Rødder saa dybtfæstede i hans Fædrelands Muld, som var de voxede op deraf ligesaa naturligt som Egen og Bøgen i vore Skove. Han var Kød og Blod af os selv, af Landet og det Folk, der havde fostret ham. Derfor syntes han at staa alle Danskes Hjerte saa nær, og derfor blev han landskendt som ingen Anden. Navnet Olaf fik gennem ham sin egen Klang, som det aldrig før havde ejet, og som det vil beholde. Olaf Poulsen var først og sidst en Hjemmeføding, og naar han blev saa folkekær, var den dybest liggende Grund dertil den, at han var saa usvigelig *dansk*, — af Indre og Ydre, i Følelsesliv, Tankesæt og hele sin Væremaades Ejendommelighed en ægtebaaren Søn af sit Fædreland.

Han elskede Danmark og dets Natur med en uudslukkelig Kærlighed og med den inderlige Forstaaelse, en Søn har til sin Moder.

Det er betegnende, at naar han var i Udlandet, længtes han i Stilhed hjem, og at han tiltrods for sit glimrende Nemme og sit ualmindeligt fine og skarpe Øre egentlig aldrig lærte at tumle andre Sprog med Lethed end sit eget.

Og er det ikke ogsaa betegnende, at i den danske Natur, naar alt Theatrets Væsen og alle dets Geringer var strøget af ham, kom hans smukkeste og værdifuldeste Egenskaber som Menneske først helt til deres Ret?

Han var runden af det brede Folk, af uforfalsket Bondeæt. Derfor var vel hans Legeme saa kærnesundt og saa kæmpestærkt.

Var han ikke bleven et Bysbarn og Skuespiller, kunde jeg have tænkt mig ham som en lykkelig Landmand, siddende paa en rummelig Gaard med tilhørende udstrakte Skove, med fede Marker, hvor gode Malkekøer stod i Kløver til Knæene, og hvor blanke, bredbringede Heste vrinskede ham imøde, naar han kom for at flytte dem. Jeg har engang udmalet Billedet for ham, og han gav det sin Sanktion.

I Gaarden skulde han have havt et Par store Hunde til at holde Vagt — men i Frihed. Thi jeg tror neppe, at hans Hjerter, der bankede mindst ligesaa varmt for hjælpeløse Dyr som for Mennesker, havde tilladt at lænke dem. Over Taget havde han lagt et Kæmpehjul til den Storkefamilie, han hvert Aar fra Dag til Dag vilde have ventet med Spænding. Og naar den var kommen, kunde jeg tænke mig, at han af Glæde havde givet Gaardens Folk fri fra Arbejdet, saaledes som man fortæller, at Drengene i Krebs' gamle Skole faar fri den Dag Stæren holder sit Indtog paa Legepladsen. Til det aarlige Høstgilde vilde han have samlet Omegnens brave Mænd — vennesele Præster, morsomme Degne, gemytlige Læger og brede Proprietariusser — i sin største Sal. Beværtningen var bleven rig, med fyldte Kander, Sulemad og alskens Fjerkræ. Og naar Maverne var mættede, maatte det være gaaet løs med den L'hombre, han holdt saa meget af, især naar han kunde faa en tykhovedet Modspiller trukket dygtig tilvands. Hanerne skulde have gaaet Morgensang, før Gildet var forbi, og selv de vennesele Præster vilde have holdt ud til Enden, — thi hvem kunde modstaa hans Selskab, naar Dagværket var gjort, naar Solen var gaaet ned og Illusionerne staaet op!

Ja — det er et Fantasibillede. Alligevel, hvor vilde han dog ikke med sit glade, danske Sind have passet ind deri, om Skæbnen ikke havde ført ham andetsteds hen! Men hvor i Verden den saa havde ført ham hen, — noget udmærket, noget ualmindeligt var han bleven i enhver Stilling, og hans Gaard var aldrig kommet til at ligge paa alfar Vej.

Olaf Poulsens Kærlighed til dansk Natur gav sig et bevisligt Udtryk i den Kendsgerning, at han boplatte sig fast i Fredensborg, den lille Flække midt i al Nordsjællands Dejlighed, omkranset af Skov og Sø og bugnende Kornmarker. Ja, i Sammenstillingen af hans og Fredensborgs Navn ligger for en væsentlig Del hans menneskelige Karakteristik skjult.

Den idylliske Plet havde allerede i mangfoldige Aar været et yndet Samlingssted om Sommeren for Kunstens ypperste Dyrkere — Digtere og Skuespillere, Komponister og Malere.

I 1770 var Theatret bleven overtaget af Enevolds-Majestæten og var, fra da af, nærmest at opfatte som et Hof-Theater og Skuespillerne som Hof-Bestillingsmænd. Og naar de allerhøjeste Herskaber, med *Kongen, Enkedronning Juliane Marie* og *Arveprins Frederik* med Gemalinde i Spidsen, mod Slutningen af Maj forlagde Residensen til Slottet i Fredensborg, fulgte derfor, som en ganske naturlig Ting, en Del af Theaterpersonalet med derud for at forlyste Kongefamilien med de saakaldte Hof-Koncerter. Og blandt de Kunstnere, hvis Assistance særlig ønskedes, var det udmærkede Skuespillerpar *Michael Rosing* (Wiehe'ernes Stamfader) og hans Hustru *Johanne Cathrine Rosing*, den tidligere Jomfru *Olsen*.

Den Tradition, som Skuespillernes Sommerophold skabte i Slutningen af det 18de Aarhundrede, blev holdt i Hævd gennem de kommende Tider til den Dag idag. Og Mad. Rosing var indtil sin Død i 1853 det faste Midtpunkt for de vexlende Kunstnerkolonier, i hvilke enkelte Navne, som *N. P. Nielsen* og hans Hustru *Anna Nielsen*, *Michael Wiehe* og *Niels W. Gade*, *Bournonville*, *Høedt* og *Fr. Paludan-Müller*, lyser frem med særlig Glans.

Det var August Bournonville, som gav Olaf Poulsen Kig paa det lille, røde Hus i Slotsgade, der var tilkøbs for rimelige Penge, og hvor den store Komiker skulde henleve en Del lykkelige Sommere, indtil han paa sine senere Aar fik Raad til — paa samme Grundstykke, kun lidt længere tilbage fra Vejen — at bygge den rummelige, hvide Villa, hvis Facade er prydet med Thalias og Melpomenes Masker, og som nu agtes fredet til Minde om hans berømte Navn.

At Olaf Poulsen valgte Fredensborg til Residens og ikke f. Ex. Kysten ved Hornbæk eller Humlebæk, hvor han slog muntre Volter i sine første Ægteskabsaar, havde sin Forklaring i en Side af hans Væsen, der i Tidens Løb udvikledes mere og mere og rimeligvis vil være vanskelig nok at forstaa for dem, der ikke kendte ham nøje.

Man skulde jo tro, at en saa overstrømmende livfuld Sjæl som hans med Forkærlighed havde valgt sig et Sted, hvor der var stort Rykind fra Hovedstaden og gaves rig Lejlighed til broget Selskabelighed. Det forekom helt underligt at tænke sig den evigglade, ungdomskaade Skuespiller, om hvis lystige Paafund der gik de utroligste Rygter, som fast Borger i det stille Fredensborg, i umiddelbar Nærhed af den drømmende, verdensfjerne Park med de kirkehvelvede Alléer, om hvilke Høedt i et af sine lyriske Digte erklærer, at naar man gaar under deres ældgamle Træer, kommer man saa let til at græde.

Ja, det store Publikum havde virkelig Grund nok til at undres over, at Olaf og Fredensborg havde fundet hinanden, og at han dér levede saa længe og saa lykkeligt, at det hed sig, at ingen Magt paa Jorden vilde kunne lokke ham til at flytte et andet Sted hen, om det var nok saa dejligt.

Og var det efterhaanden blevet en staaende Talemaade om ham, at han var løs og flygtig, ja, som mange paastod, upaalidelig og parat til idag at svigte det, der havde begejstret ham igaar, — her maatte man indrømme, at han var vedhængende og trofast, i den Grad at »Olaf« og »Fredensborg« tilsidst blev

to Begreber, der uløseligt var bundne til hinanden. Her, kun her, vilde han leve — paa sine sidste Aar baade Sommer og Vinter — og her vilde han dø og begraves, naar den Dag kom, da han skulde gemmes ned paa den nærliggende Kirkegaard i Asminderød, hvor han forlængst havde købt sit Gravsted, og hvor hans Hustru var bleven jordet i 1909.

Tilslidst tænkte man da ikke mere over det sære Misforhold mellem Skuespilleren, der tilsyneladende passede bedst, hvor Livet pulserede stærkest, og det verdensfjerne, stille Opholdssted, han havde kaaret til sit Tusculum.

Vi, der kendte ham bedre end det store Publikum, kendte ogsaa Forklaringen paa det selvmodsigende Fænomen.

Denne Komikens Mester, der paa Scenen tumlede sig saa overstadig lystigt for de Tusinders Øjne, — denne af Guds Naade uforlignelige Spasmager, han var, saa underligt det lyder, i egentligste Forstand sky for Mængden og kunde i en Selskabssal mellem Bedsteborgere, hvor Formen skulde overholdes, og Humøret sjældent var ægte, være trykket og genert næsten som en Skoledreng. I saadanne Selskaber viste han sig kun nødtvungent, og det skulde ikke undre mig, om man dør har følt sig bittert skuffet over det Møde med ham, hvortil man havde glædet sig. Var det virkelig den vittige Olaf, om hvem der gik saa mange lystige Anekdoter Byen rundt?

Trangen til at færdes midt i Døgnets Larm, fri, ubunden af dumme, konventionelle Hensyn, i muntre Lag mellem Ligesindede, hvor han var den gladeste og kaadeste af dem Alle, gik i Olaf Poulsens Natur paa en mærkelig Maade jævnsides med en Ensomhedstrang, der dybt under den urolige Overflade laa paa Bunden af hans Sjæl, og for hvilken han periodevis gav efter.

Det klinger som en latterlig Paradox, men sandt er det alligevel, og de Faa, der havde hans fulde Fortrolighed, vil give mig ubetinget Ret, — inderst i hans Sjæl var der en Fold, hvor Melankolien laa paa Lur,

og vist er det, at Tungsind og Mismod til Tider kunde have et forsvarligt Tag i ham.

Hans Liv var ikke bestandig saa solbeskinnet, som det for et overfladisk Blik tog sig ud. Ogsaa han maatte gøre den Erfaring, at man ikke altid kan danse paa Roser uden at stikkes.

Sorger af forskellig Art bankede ret jævnlgt paa hans Dør i Hjemmet. Og udadtil havde den Jubel, der efterhaanden som Aarene gik, stadigt stærkere ombølgede ham paa Theatret, ingenlunde altid været enstemmig. Hvor ofte har vi ikke i fortrolige Timer talt om Lykkens Omskiftelighed for Scenens Dyrkere. Snart er man i Fald og snart i Sæde, som skrevet staar. Ogsaa han fik det at mærke, og med sit letbevægelige Sind følte han Omslagene dobbelt pinligt, selvom han forstod at skjule det under Ligeledhedens Maske.

Det er sagtens nu glemt forlængst, men der var i hans Kunstnerlivs tidligere Dage enkelte Tider, da han baade i Publikums og Pressens Holdning mærkede en Modstand, der dæmpede hans Livsglæde.

Der var andre Perioder, da han mellem Kollegerne paa Theatret følte en Modvilje, hvori han selv havde Skyld, fordi der dog var Ingen, der som han kunde vinde Hjerterne for sig, naar han blot vilde det selv.

Naturligvis skete det ogsaa, at Lysten til at gemme sig bort fra Verden paakom ham, naar et stort og alvorligt kunstnerisk Arbejde var forhaanden. Da gjaldt det om at ruste sig af alle sine Evner, og da vilde han have absolut Ro.

Og endelig kunde endnu en Omstændighed bringe ham til at afsondre sig strengt. Det var, naar hans robuste Legeme, der taalte kraftigere Angreb end de fleste andre Dødeliges, en sjelden Gang gav efter. Da krøb han i Skjul og var ikke god at komme nær.

Naar Olaf Poulsens Himmel af forskellige Grunde saaledes formørkedes, forstod han at lukke sig hermetisk inde. Som en brummende Bjørn gik han i Hi og gjorde tilgavns det gamle engelske Ord *my house is my castle* til sit. Hans Hustru, hans Børn og Tje-

nestefolkene havde da Ordre til ubønhørligt at nægte ham hjemme, og hans Hus var en Fæstning, der ikke var til at forcere. Der var ikke Tale om Kapitulation. Og mange var de, der i hans Eremitperioder trak sig fornærmede tilbage fra hans *castle*, især naar de med Sikkerhed turde bande paa, at de ved Bortgangen havde set ham forraade sin Nærværelse bag et Gardin, i hvis Skjul han nød sin Triumf over at have undgaaet et Besøg, han ikke var oplagt til.

At Fredensborg var ham saa dyrebart et Opholdssted, til hvilket han, jo ældre han blev, voxede sig mere og mere fast, skyldtes, som vi nu har set, to Grunde, der hver for sig var ham af stor Betydning — her fandt han et Stykke Natur, der var rigtigt efter hans danske Hjerter; og her kunde han faa den Trang, som var et Udtryk for en væsentlig Side af hans Sind, i fuldt Maal tilfredsstillet.

Men Stedet blev ham mere endnu. Det blev ham ikke blot menneskeligt set en Foryngelseskilde. Kunstneren og Mennesket i ham var jo uadskilleligt forbundne. Og hvad han skyldte Fredensborg som den fredlyste Plet Jord, hvor han havde fundet Voxekraft og stadig Fornyelse for sin Kunst, har han ofte forklaret i taknemlige Ord.

Dybt inde i Slotsparken ligger en Allé, der bærer Navn af *Marinelligangen* og sjældent befares.

Her skal Michael Wiehe, den tause Drømmer, manges Sommeraften ved det forrige Aarhundredes Midte have vandret frem og tilbage mellem de høje Linde og formet de Skikkelser, der har gjort ham udødelig i vort Theaters Historie, — og her tyede ogsaa Olaf Poulsen ofte hen med sine Rollehefter under Armen.

Og har de skønne Dryader derinde i den store Stillehed inspireret Michael Wiehe og skænket ham hans poetiske Syner, saa har vel Parkens kaade Favner lært Olaf de guddommelige Bukkespring og den friske Latter, der endnu, med Erindringens Vemod, klinger i vort Øre.

redensborg og dens Omegn, fremfor Alt den vidunderlige Grib Skov — Skoven for alle Danmarks Skove! — staar som den lysende Baggrund for det Venskab, der bandt mig til Olaf Poulsen.

Men ligesom det tog Tid, inden dette Venskab knyttedes for Alvor, varede det nogle Aar, inden et nærmere Bekendtskab var bleven stiftet mellem os paa Theatret. Jeg havde længe paa Afstand beundret ham som Skuespiller og set mig glad paa hans friske Væsen og ualmindelig smukke Person, før Tilfældet vilde, at Isen blev brudt.

Ved min Debut omkring Midten af 1870'erne var Olaf Poulsen allerede en Matador paa Scenen, en af dem, til hvem der blev gjort Kur, og som havde »Indflydelse«.

Jeg havde snart Færten af, hvad senere Erfaringer bekræftede, at Olaf gav Pokker i al Slags Indflydelse, en Egenskab der virkede forfriskende i Modsætning til den Emsighed, man bemærkede hos Andre. Saafremt han en sjelden Gang virkelig har anset det for Umagen værd at handle i egen Interesse, har hans Evner, der langt overstraalede Omgivelserne, givet ham Berettigelsen dertil, og han har da ialfald handlet aabent. Han egnede sig kun slet til at bugte sig frem ad diplomatiske Krogveje.

Af den hæslige Magtbrynde — den, der uretfærdigt og med koldt Blod skubber Medbejlere til Side, led Olaf Poulsen aldrig, og allermindst i hine, fjerne Aar.

Og jeg tror derfor absolut ikke paa den dumme Skrøne, der i sin Tid gik Landet rundt, at han — ovenikøbet paa en særlig grim Maade — skulde have forhindret Engagementet af den udmærkede Komiker *Sophus Neumann*, der i Forbigaaende sagt vilde være

bleven den Jeronimus, som Theatret efter Adolf Rosenkildes Bortgang stadig har savnet.

Jeg sætter, at han virkelig havde gjort sig skyldig i den paastaaede Ondskabsfuldhed, — jeg tør i saa Fald forsikre, at hans Samvittighed snart vilde have manet ham til at gøre en saa aabenbar Uret god. Den Djævel, der sad ogsaa ham i Kroppen, fik aldrig Lov til at regere længe. Jeg ved ogsaa, at der senere blev gjort Neumann Tilbud, som han refuserede, fordi de ikke tilfredsstillede hans Gagekrav. Den Ære, der i fordums Dage var forbunden med at være ved Det Kgl., maatte nemlig altid betales i klingende Mønt.

Som det maanedgamle Føl, der den første lune Foraarsdag fra Vinterstalden er sluppen ud i Solskinnet paa den grønne Mark, ubekymret om Alt undtagen i fulde Drag at nyde sin Ungdom i Frihed og Lykke, tumlede Olaf omkring paa Theatret. Elskværdig og indtagende, men ogsaa uvorn som Føllet, slog han bagud i Kaadhed, uden overdreven Respekt for Husets nedarvede Former og for kedelige, stive Embedsmænd og ærede Kolleger, der mere eller mindre holdt paa Værdigheden og efter slet, gammel Skik var opfyldte af at mele deres egen Kage nok saa meget som Anstaltens.

Olafs Kage meledes ganske af sig selv. Som Theatrets eneste, fødte Geni, og som den ligeglade Sjæl han var, havde han Raad til uden paatagen Fornemhed at være sig selv og Mod til at gøre Ting, som ingen Anden vovede, — han var paa en Maade Theatrets *enfant terrible*, men sakrosankt, fordi han bar dets Fremtid paa sine unge, stærke Skuldre.

I 1866, da han var en Dreng paa knap sytten Aar, havde Forsynet fra en Bagbygning ved Gammelstrand, hvor han boede hos sin Moder, ført Olaf Poulsen hen paa Kongens Nytorv, op i det Musernes Palads, der var ligesaa navnkundigt og minderigt som det var arkitektonisk forbygget, grimt og snavset at se paa.

Han vilde aflægge Prøve i en af Holbergs Komedier, der længe havde været hans kæreste Læsning, fordi de var ligesaa ungdomsfriske og glade som han selv.

Ingen Theaterdirektion i Verden har gjort sig skyldig i en saa haarrejsende Bommert som den kgl. danske hin Dag, da Olaf Poulsen underkastede sig dens sagkyndige Bedømmelse. Man kasserede ham nemlig.

Der findes ingen Undskyldning for denne eksempellose Vandgang. Det er muligt, men neppe sandsynligt, at Expektanten har været benøvet, men Ingen skal bilde mig ind, at hans Replik, selv om den har været formløs, har været luneløs, eller at hans vældige Drengelumør ikke har aabenbaret et eneste lysende Glimt, eller at der over hele hans Apparition ikke har været Spor af noget usædvanligt, der nødvendigvis maatte stikke enhver Theaterkyndig — end-sige den af Gud og Øvrigheden indsatte Bestyrelse i Øjnene! Og skulde det ikke netop være et af de første og uafviseligste Krav til en Theaterdirektion, at den bør kunne se spirende dramatisk Evne selv dér, hvor den er skjult for Andre, — at kunne høre Græsset gro selv paa den Ager, der for Lægmand synes gold?

Til alt Held fik *Phister*, hvem ikke den ringeste Be-givenhed paa Theatret gik uænset forbi, samme Dags Aften at vide, at en ung Fyr havde aflagt Prøve i Holberg, hvilket i og for sig var et interessant og sjeldent Fænomen, og da han tillige paa Forhaand havde en dybt indgroet Mistillid til alle Direktions-afgørelser, blev der afsendt en ny Stafet til Gammelstrand. Den gamle Mester lod Drengen prøve for sig alene. Resultatet er kendt. Aaret efter debuterede Olaf Poulsen som Jacob i »*Erasmus Montanus*«. *Phister* havde fundet sin Efterfølger.

Efter sin Opgang straaede Olafs Lykkestjerne med bestandig større Glans paa Theatret. Og Kammeraterne flokkedes om ham, fordi han var saa sorgløs og frisk og ligetil, saa morsom at høre og se paa.

Og ikke mindre tilsmilede Lykken ham i det Familieliv, han snart etablerede, hurtig i Vendingen som han var i Alt. Fik han Roller nok paa Theatret, fik han Rollinger nok i sit Hjem — i Tidens Løb hele

10 —, og hans Hustru, den kønne Balletdanserinde *Emilie*, født *Bryde*, var mild og vennesæl og bar liberalt over med mange smaa Uregelmæssigheder, før hendes ligevægtige Sind tabte Taalmodigheden. Hans Gage var jævnt stigende, selv om den aldrig, end ikke efter dansk Maalestok, kom til at staa i rimeligt Forhold til det kunstneriske Ækvivalent, han bød paa. Hans Helbred var ukueligt. Han syntes en ung Herkules, sprudlende af en næsten overmenneskelig Kraft. Og i al sin Lykke misundtes han ikke. Af sur Nødvendighed maatte Alle bøje sig for denne hastigt fremstormende Kollega, der i Evner ragede saa ubetinget højt op over hele den øvrige Menighed i Tempel.

For en Nykomling i dette Tempel anstod det sig bedst at være beskedent tilbageholdende ligeoverfor en saadan Gudernes og Menneskenes Yndling, indtil det maatte behage ham selv at byde sig til. Jeg havde set Exempler paa de Ydmygelser, enkelte *dii minorum gentium* udsatte sig for ved at ville spise Kirsebær med dem, der stod højere i den kunstneriske Rangforordning. Saaledes havde jeg ved et Gilde hørt en paatrængende Anmodning fra en yngre Kraft, om at maatte være Du's med en ældre, blive modtaget med et »Ja — med største Fornøjelse!« og et svedent Smil, og den paafølgende Dag hørte jeg i Kulissen den ældre tiltale den yngre med et kraftigt understreget »De«. Ængstelsen for, at en Tilnærmelse kunde faa blot det svageste Skin af Ønsket om at insinuere mig, virkede afskræmmende og gjorde mig reserveret. Desuden laa der i det daglige Liv paa Theatret over Alt og Alle — Olaf Poulsen ene undtaget — en trykket Stemning af jævn Utilfredshed, et Savn af den befriende Glæde, der bør være uadskillelig fra Udøvelsen af enhver Kunst, — et Savn, der ikke skulde virke ansporende til Fortrolighed og Udveksling af kammeratlige Følelser.

De Unge gik usikre og famlende omkring for Lud og koldt Vand under Forhold, hvorom der kunde fortælles artige Historier. Kammerherre *Fallesen*, maaske den dygtigste Chef vi har havt, et Mandfolk,

der havde en Vilje og forstod at gennemføre den, raadede efterhaanden Bod paa de mest skrigende Skavanker, men for en Aspirant ved denne Anstalt, hvor de gamle Kunstnere for Feu'ens Skyld klistrede fast til deres Roller som Ministre til Tabouretterne, var Tilværelsen en Lidelse, drøbende for al Begejstring og Energi. Den ofte paaberaabte Tradition er ypperlig, naar den hævdes med Forstand, men kan i modsat Fald virke lammende. Og med sine tørre Knogler ringlede Traditionen dengang som et Spøgelse over Scenen og skræmte Livet og den sunde Udvikling bort.

Hvad mig personlig angik, havde man faaet den usalige Idé, at jeg med Vold og Magt skulde tvinges ind i det romantiske Fag. I fire, fem Aar maatte jeg ustandseligt tale paa Vers, bestandig være paa Kothurnen, indtil et rent Tilfælde viste, at jeg burde anvendes i den stik modsatte Retning. Den Ulykkelige, der blot én Gang havde vist, at han med Troværdighed kunde fremstille en fuld Mand, var sikker paa fremtidig at maatte rave over Scenen som Drukkendidrik, saa ofte en Figur af den Art forekom i Repertoiret, — den, der i et Stykke havde spillet en Troldmand præsentabelt, maatte trække omkring med Troldmænd alle sine kommende Dage! Hvorhen skulde man i sin Ungdoms Uerfarenhed finde Trøst for sine Bekymringer? Kammerherren var en meget fornem og meget vittig Mand og hadede Vrøvl. Med et affabelt Smil og en elegant Haandbevægelse udstedte han Vexler paa Fremtidens Forhaabninger, og prøvede man i tillidsfuld Naivitet at raadsørge en af de ældre Kunstnere, rendte man ærbødigst Panden mod en Mur af den indeklemt Vigtighed, som senere Tidens Demokratisme heldigvis har bragt ud af Verden.

Følgen af alt dette var, at man forskansede sig og lærte at gaa sine egne Veje, og det er meget muligt, at Olaf havde Ret i, hvad han senere sagde mig, at min Tilbageholdenhed kunde udlægges paa en Maade, der ikke talte til min Fordel.

Han var ikke vigtig, — den Ros skal han have!

Endda saa lidt vigtig, at jeg undertiden syntes, at han burde have holdt mere paa Anstanden, end han gjorde. Men at henvende sig til ham med sine smaa Bekymringer, faldt Ingen ind.

Og saa blev da Forholdet mellem os i lang Tid nærmest negativt, en Slags bevæbnet Neutralitet, der for saa vidt pinte mig, som jeg følte en instinktiv Trang til at staa ham nærmere. Midt i al den øvrige forbenede Egoisme og Kedsommelighed forekom han mig saa sund og menneskelig, at jeg mærkede det næsten som en Pine, at det aldrig syntes at skulle blive til mere mellem os end Goddag og Farvel.

Saa indtraf i 1878 to Begivenheder, der i al deres Ubetydelighed blev af Betydning for vort Forhold. Og skønt den ene var mig ubehagelig og snarest bidrog til at skille os yderligere, tror jeg, at den gav Anledning til den anden, der bragte os nærmere til hinanden end nogensinde før. Begge Begivenhederne giver Bidrag til Olafs Karakteristik.

Jeg laa i det ovennævnte Aar som Fæstningsartillerist paa Lynetten, og Falleten havde udvirket, at jeg af krigsministeriel Naade fik fri de Aftner, jeg havde Tjeneste paa Theatret.

Det var en mærkelig og drøj Overgang, naar jeg, efter Dagen igennem at have baxet med Kanoner, henad Aften blev sat iland fra Fortet for at optræde som Henrik i Heibergs »Alferne«, hvori jeg — Gud bedre det! — som sædvanlig maatte tale paa Vers, svævende højt tilvejs i Romantikens Krystalhimmel, og hvori jeg sikkert nærmest har været umulig. Ialfald følte jeg selv min Uformuenhed og var i mit inderste Indre ulykkelig, og naar jeg efter Deklamationen efter det berømte Nummer: »En Aften ensom gik jeg nys, — Stjernerne funkled, — Og Maanen med sit halve Lys — Halv dem fordunkled«, undertiden hørte Publikums Bifald, var jeg ikke helt sikker paa, om det var oprigtigt ment, eller om det ikke snarest maatte opfattes som Ironi.

Nok sagt — paa disse bedrøvelige Aftner, naar jeg foraset og træt og mistvivlende om mine Evner skulde

aflevere Henriks højstemte Tirader, var Olaf Poulsen, der som Mannegrim var fordømt til i Taushed at høre paa dem, mig en ualmindelig besværlig Medspillende, der gjorde mig Stillingen dobbelt vanskelig. Han afbrød mig i mine romantiske Udladninger og gjorde alle mulige Narrestreger, saa at jeg havde ondt ved at fastholde Traaden. Jeg bed Ærgrelsen i mig, indtil han en Aften blev saa ustyrlig, at jeg tabte Taalmodigheden. Hed i Kammen gik jeg efter Tæppets Fald hen til ham og anmodede ham høfligt men bestemt om at lade mig være i Fred, mens min Deklamation stod paa.

Han saa en Smule overrasket paa mig og paatog sig den Uskyldighedsmine, jeg godt kendte, og som klædte ham saa pudsigt, fordi den tydeligt forraadte hans Syndsbevidsthed. Forøvrigt optog han min Hensetting ret venligt, og ved de følgende Opførelser holdt han sig prisværdigt stille.

Kort Tid efter indtraf den anden Begivenhed, som jeg altid mindes med vemodblandet Glæde.

Indenfor Theaterpersonalet, ialfald blandt det mandlige, blomstrede Selskabeligheden rigere end nu. I en Forening, der kaldte sig »*Thespis*«, samledes man nogenlunde jævnlgt til Gilder, hvortil hver betalte sin Andel i Beværtningen, og hvor hver især gerne skulde give sit Bidrag ogsaa til Underholdningen.

Selvfølgelig var Olaf, der stod i sin mest straalende Ungdom, Sjælen i disse Møder, der havde til Hensigt at befordre det Kammeratskab, der til daglig laa i dyb Dvale og nok kunde trænge til dygtige Opstrammere. Jeg tror dog at komme Sandheden nærmere, naar jeg opfatter dem som Udslag af Olafs ubændige Livsmod og hans Trang til at lave Haløj.

Et af Festens Hovedmomenter oprandt, naar Olaf efter Maaltidet, der afvejlende bød paa gode danske Bøffer, kogt Torsk eller fyldte Hvidkaalshoveder, rejste sig op og under forventningsfuld Taushed oplæste en »*Theateravis*«, hvis Forfattere utvivlsomt fandtes blandt Personalet, men aldrig blev røbede, fordi de af gode Grunde vogtede strengt over deres Anonymitet.

Morskaben bestod nemlig deri, at de fleste af de Tilstedeværende i denne frygtede Avis blev gjort til Skive for »Meddelelser«, der »siden sidste Sammenkomst var indløbet til Redaktionen«, — Meddelelser, som var af den mest indiskrete, ubarmhjertige og for de Paagældende mest ubehagelige Natur og ofte refererede sig til Theatrets underjordiske Kabaler, men affattede i en saa vittig og hensynsløs aaben Form, at de fremkaldte vild Jubel hos Alle, undtagen hos den, hvem det netop i Øjeblikket gik ud over, og som efter fattig Evne maatte gøre gode Miner til dette slette Spil.

Man vil kunne forstaa, at den almindelige Munterned progressivt mindskedes, efterhaanden som Op-læsningen skred frem og Enhver havde faaet sit Skudsmaal, og at man til Slutning sad og saa paa hverandre med flau Miner, mens Kammeratskabet vred sig i Krampetrækninger.

Ved et af disse Gilder, hvor neppe Nogen, og mindst den, der endnu ikke havde indaadndet det tilstrækkelige Kvantum Theaterluft, befandt sig af Hjertet vel, hændte det, at jeg udbad mig Ordet. Min Anmodning vakte Opmærksomhed. Hvad mon en scenisk Grøn-skolling som jeg kunde have paa Hjertet?

Halvt irriteret over, hvad jeg havde hørt, og halvt ungdommelig bevæget holdt jeg en sikkert saare naiv Tale for det sande Kammeratskab og det virkelig venskabelige Sammenhold. Og selv om mine Henstillinger neppe har tiltalt de ældre, veltrænede Elementer blandt Tilhørerne, maa mine Ord alligevel have gjort en Slags Indtryk. Jeg husker nemlig, at der blev ganske stille i Forsamlingen. Og midt i Stilheden saa jeg Olaf Poulsens allerede dengang lidt trinde Skikkelse glide ned langs Stolerækkerne i Retning ad den beskedne Bordende, hvor vi Yngre havde Plads. Og hvad derpaa fulgte, erindrer jeg nøjagtigt, fordi Situationen overvældede mig og afdækkede en Side af Olafs Væsen, jeg ikke før havde kendt, og som fra samme Øjeblik bandt mig til ham for bestandig.

Med Glasset løftet i sin ene Haand og med den

anden lagt fast om min Skulder stod han ved min Side og spurgte mig, om jeg vilde være Du's med ham.

Jeg var baade forbauset og glad. Men belært af forskellige Erfaringer svarede jeg ham, at jeg naturligvis vilde betragte det som en Ære at maatte sige Du til ham, men bad ham dog først om at ville indrømme mig, at jeg aldrig havde gjort det mindste Skridt for at opnaa denne Ære.

»Nej — det skal Vorherre vide, at De ikke har gjort Skridt!« raabte han. »Jeg har altid anset Dem for en rigtig storsnudet Fyr! Men nu ser jeg, at jeg har taget helt fejl af Dem. Det var udmærket, hvad De sagde i Deres Tale, og jeg kan forbandet godt lide Dem. Og vil De saa uden at gøre mere Vrøvl drikke Du's med mig?«

Og vi foretog da den Ceremoni, som jeg i vort lange Samliv har set ham celebrere — Gud ved, hvor mange Gange, og som gjorde ham til Dusbroder med det halve Danmark og en Fjerdedel af Norge og Sverrig.

Men — Enden var ikke endda. Da vi havde sat Glasene fra os, tog han mig om Halsen og trykkede mit Hoved ind mod sit varme, brede Bryst — et af de bredeste, jeg har kendt.

Den Thespiis-Aften for 45 Aar siden er den eneste blandt dem alle, jeg finder værd at huske. Paa den lærte jeg Olaf Poulsens gode Hjerte at kende, som det var, naar det i hans bedste Øjeblikke fik Lov til at gaa paa egen Haand.

det foregaaende har jeg strejfvís omtalt, hvor lidt Olaf Poulsen egnede sig til at deltage i hvad man i al Almindelighed forstaar ved Selskabsliv.

I en halvt tilfældig sammenbragt Kreds af Bourgoisi, befandt han sig ilde. Han mærkede sig snart som en interessant Genstand for kritisk Vurdering. Han vidste, at man sad forventningsfulde for at nyde hans berømte Vid, og han følte Trykket af ikke at turde skeje ud fra den bedsteborgerlige Tone, der kedede ham glubsk, fordi den var hans Natur saa ganske imod.

Han var i saadanne Forsamlinger som en Falk i Bur; han maatte gøre Vold paa sig selv for at synges i Takt med disse tamme, artige Fugle, og hans Væsen fik et paataget Præg, der misklædte ham.

For os, der kendte ham ud og ind, kunde det være snurrigt nok at iagttage ham i disse paatvungne Omgivelser, hvorfra han, for at hævne sig, hentede mange af sine bedste Masker. Men det kunde næsten gøre os ondt for ham, ligesom for den stakkels indespærrede Vildfugl, der snapper efter frisk Luft og længes efter at sprede Vingerne til Flugt over Marker og Skove i Selskab med de andre, frie Fugle.

Thi, bortset fra den Ensomhedstrang, der periodevis tog ham fangen, var han jo Selskabsfuglen *par excellence*.

Og tænker jeg saa paa Olaf Poulsen som den udmærkede Selskabsbroder, han ifølge sin Natur var, ser jeg ham i to vidtforskellige Skikkelser.

I den ene Skikkelse staar han som det lysende Midtpunkt i en Kreds, der er opfyldt af en øjeblikkelig Trang til at sprænge alle Hverdagslivets snærende Baand, langt borte fra alle dunne Vedtægter, samlet

til Fest og evige Løjer, hvor den ene Vittighed uden Ophør afløser den anden, hvor kaade, drøje Indfald og Udfald og det mest løsslupne Humør vælder frem fra en Kilde, der synes aldrig at kunne løbe tør, — hvor Latteren ustandseligt runger med Lavinernes Bulder, og Lystigheden tilsidst kulminerer i et dionysisk Kaos af Tale, Sang og Raab under Glassenes stadige Klang.

Saa melder Trætheden sig, og Kæmperne falder fra. Det vældige Opbud af Kraft kræver omsider sin Tribut. Larmen ebber ud, og Rækkerne tyndes. Kun En holder Stand, kun En blandt dem Alle. Det er Olaf! Han tænker ikke paa Opbrud. Han staar endnu som Midtpunkt, ung og rank og stærk. Hans Øjne er klare og aarvaagne, og hans Stemme, der mere end nogen Andens har baaret Festens Strabadser, er frisk i Klang. Saa uantastet er han af Aftenens og Nattens Anstrengelser, at han, hvad Øjeblik det skal være, kunde begynde Løjerne forfra, — denne Samson mellem Filistre!

Halvt nødtvungen begiver han sig hjemad, tænder sin Natlampe, og mens de Andre forlængst snorker i deres Senge, lægger han sig til at læse, maaske i en nyudkommen Bog — thi han følger godt med i Litteraturen! — eller maaske paa en ny Rolle, der trænger til en sidste Overhaling. Festens Tummel har han halvvejs glemmt. Hans Hjerne er klar; hvert Ord, han læser, staar fast derinde. Og naar han endelig slukker Lampen, er det ikke, fordi han er træt, men fordi han pludselig opdager, at Dagen er ved at bryde frem. Naa — i Guds Navn — saa skal man vel sove!

Naar jeg tænkte tilbage paa en saadan overstadig Nat med Olaf Poulsen som den aldrig trættede Drivkraft, maatte jeg vel altid beundre og undres over hans mægtige Overskud af en Aands- og Legemsstyrke, hvortil jeg ikke har truffet Mage, — men den Olaf, jeg lærte at holde af, fordi han havde et varmt Hjerte og saa mange gode, menneskelige Egenskaber, fandt jeg aldrig her. I Festlarmen skuffede han ofte dem, der havde ham kær. Thi var det end en konge-

lig Nydelse — overfladisk set — at iagttage ham, gav han ved disse Lejligheder i rigt Maal Stof til psykologiske Betragtninger, der ikke flatterede ham.

Det ofte misforstaaede og misbrugte Epitheton, som agtværdige Medborgere indtil Trivialitet heftede til hans Navn, halvt i Beundring og halvt med et Skuldertræk, passede sikkert bedre paa ham end paa nogen Anden. Han *var* en »Renæssance-Skikkelse«, skabt efter større Maal end vor slapsvansede Tid almindeligvis regner med. Han var blodrigere, baade af Indre og Ydre, end alle Andre; hensynsløser og voldsommere i sin Livsførelse, i sine Følelser og deres Yttringsform end det er vedtagen Norm i vort moderne Selskabsliv, hvor Forløjelsen tilkendegiver sig i behagelige Smil, reserverede Talemaader og behændige Fortielser.

Den Fare — om man vil: den »Forløjelse«, thi i Virkeligheden løj han paa sig selv — der ved Lejligheder som den ovennævnte laa paa Lur efter Olaf Poulsens sande og gode Jeg, var af den modsatte Art, idet han altfor villigt gav sig den løsslupne Stemning ivold. Den »Skuespiller«, som han kun i fortroligt og stille Samvær formaaede helt at kaste af sig, krævede her at komme til sin fulde Ret. Han følte sig — omtrent som paa Theatrets Scene — som den »agerende«, som den af hvem det ventedes, at han skulde føre an i den guddommelige Morskab og det evige Vittigheds-Fyrværkeri. Og i disse lystige Kompagnier, hvori der kunde findes Elementer, der aandeligt talt ikke naaede ham til Knæene, hændte det da ofte, at han handlede ubarmhjertigt og ilde baade mod sig selv og Andre.

Da vejede han kun lidt, hvad han sagde. Han mobiliserede hele sit Arsenal af rige, medfødte Evner til at holde en Forsamling i Skak, sit sprudlende Lune, sin mægtige Fantasi, sin utrolige Færdighed i at gribe et henkastet Ord i Flugten og lade det yngle til støjende Diskussioner for og imod.

Og da kunde han lade sig forføre til at udtale Ord og Domme, som smertede, naar de velvilligt rapporteredes videre til dem, de ramte.

Men til hans Ros skal det her siges, at kunde han bruge stærke og uovervejede Ord om Fraværende, var han ikke bange for hensynsløst at sige sin Mening til Nærværende. Det aaleglatte Væsen, den Beregning, der optræder under Ydmyghedens Maske, var ham modbydelig, og den har jeg hørt ham sige Sandheden lige op i Næsen, saa at der blev stille omkring ham.

Naar jeg vil fremkalde det *andet* Billede af Selskabsbroderen Olaf Poulsen, det der er ham værdigt, og som jeg altid vil bevare i taknemlig Erindring, fordi det er knyttet uadskilleligt fast til saa mange smukke Oplevelser lige fra mine Ungdomsdage til de seneste Aar, da søger jeg ham op paa helt andre Steder end der, hvor Latteren og Pokalklangen er det bestandige Akkompagnement til kaade Vittigheder og uovervejede Ord.

Og jeg finder da *den* Olaf Poulsen, som kun var kendt af de Faa, til hvem han gav sig hen i ubegrænset Fortrolighed, fordi han saa sikkert vidste, at de forstod og skattede det i ham, der laa bag Overfladen, hans gode, letbevægelige Hjerte og den Trofasthed, som de rigtignok undertiden havde god Grund til at tvivle paa, men som, trods Alt, alligevel altid gav sig Udtryk, naar det for Alvor gjaldt, — de Faa, hos hvem han tillige fandt beslægtede Strengte i deres Kærlighed til den Natur, hvor han havde sine bedste og reneste Glæder og en Tilflugt for de Bekymringer, som selv de største, ydre Triumfer ikke formaar at læge.

Det følger af sig selv, at der om en Mand af hans ejendommelige Støbning og i hans fremskudte og i mange Henseender udsatte Stilling som sit Lands mest beundrede komiske Skuespiller maatte danne sig Anskuelser og efterhaanden fastslaaede Begreber — til Overflod nærrede af Kulissehistorier og taabelig Bysladder — der just ikke altid talte til hans Fordel, naar man forsøgte at bedømme hans menneskelige Kvaliteter. Og til Dom over hverandre er vi desto værre kun altfor villige i dette lille, gudvelsignede

Land; og ulykkeligvis interesserer Skavankerne i vore Medmenneskers Karakterer os betydeligt mere end det ægte Guld, der dog altid findes bag Slakkerne. Hos Olaf Poulsen var det let nok at faa Øje paa Slakkerne. Han gjorde saa sandt aldrig nogen Røverkule af sit Hjerte. »Saadan er jeg, — vil I ha' mig, saa ta' mig!« kunde have været hans Devise.

Guldet i hans Hjerte viste sig, uforfalsket og rent, naar han færdedes i Kredsen af sine faa, virkelige Venner. Da lyste det Billede af hans Skikkelse frem, som jeg saa gerne ønskede, at ogsaa det store Publikum skulde kende. Og dette Billede fortjener derfor sit eget Kapitel. — — —

redensborg og Esromsø, — Gribskov med Hegnsmandsboligerne i Ottevejshuset og Bolandshuset, Kommunikationshuset og Fuglesangshuset, — Bøndernes Tørvemose, Store Gribsø og Lille Gribsø, Maltbjerg og Skovridderbakken, Hertugdalen, Hvide Kilde og Kongens Bøge!

Alle disse Navne har i mit Øre en forunderlig dragende Klang, ikke mindst fordi der til de fleste af dem knytter sig dyrebare Minder om lykkelige Sommerdage, tilbragte Aar efter Aar i en snever Kreds af ligestemte Venner.

Sjælen, den bærende Kraft i denne Kreds var Olaf Poulsen.

Hans Brodersøn, *Johannes Poulsen*, har engang skrevet, at naar Onkel Olaf er død, vil der staa et eneste Ord indgravet i hans Hjerte: *Comedie*. Og nedenunder, i Ly af dette, vil der staa: *Mille* — hans Hustrus Navn.

Mon der ikke ved Siden af disse to dyrebare Navne staaar et tredje: *Gribskov*? Jeg er sikker paa det. —

Mit stadige Samliv med Olaf i den skønne Egn daterer sin egentlige Begyndelse fra 1886, da han, trukket af sit eget Forspand, to velnærede Gudbrandsdølere, Fritz og Lise, og med Mille ved sin Side paa Bagsædet af den lave Ponyvogn, aflagde hyppige Besøg i Nøddebo Kro, hvor min Hustru og jeg havde indkvarteret os for Sommeren og ligeledes flattede os med at holde vort eget Køretøj.

Men først ti Aar senere tog Udflugterne til Gribskov regelmæssig Fart, sattes i formeligt System og blev — ja, det kan jeg godt sige — et uundværligt Led i vor Tilværelse.

Jeg havde i 1896 for Gads Forlag paataget mig at udgive en Fører over Gribskov. Min udmærkede Ven

Professor *Vilhelm Østergaard*, hvem *Olaf Poulsen* allerede dengang og lige til sin Død havde meget kær, laa dette Aar paa Landet i *Espergærde* i Nærheden af mig, og sammen begav vi os da til *Fredensborg*, hvor *Olaf* stødte til, og i Fællesskab tog vi *Standkvarter* i *Nøddebo Kro*, hvorfra jeg som *Udgangspunkt* skulde underkaste *Skoven* et rationelt *Studium*.

Det var uforglemmelige Dage. Under gladere Forhold er aldrig nogen Bog bleven til.

Før vi skiltes, aflagde vi et højtideligt, ubrydeligt Løfte om hver paafølgende Sommer Livet igennem at komme sammen i *Gribskov* i de lyse Nætters Tid. Til den fælles Forsyning skulde da enhver af os møde op med de fornødne Fødevarer, — Tilfældet skulde bestemme, i hvilket af de mange Hegnshuse vi afvexlende slog os ned om Nætterne, Farten rundt omkring i den milevide Skov skulde foregaa i vore egne Sommer-Køretøjer, og Udflugten maatte strække sig mindst over et Par Dage.

Dermed var Grunden lagt til »Evoë«, der blandt alle de mangfoldige Foreninger, af hvilke Livet gjorde os til Medlemmer, er den, der har forskaffet os de rigeste Glæder og de færreste Skuffelser. I samfulde atten Aar blev den det fasteste Bindeled mellem os.

Navnet »Evoë« valgte vi, fordi det i sin Klangfarve ligesom afspejlede *Gribskøvs* mystiske Væsen og tilige paa en snild Maade dannedes af Forbogstaverne til vore egne Navne. Iøvrigt er det jo det latinske Ord for »Euoi«, som i den græske Mythologi betegner de bakkantiske Kvinders Jubelraab ved *Dionysos*-festerne, og det gav rimeligvis derfor Skumlere Anledning til visse ondsksfulde Udlægninger, som vi imidlertid kunde møde med fortjent Foragt. Thi om vi end ikke som hin *Babylonerkonge*, *Hs. Maj. Nebukadnezar*, hovedsagelig ernærede os af *Skovens Rødder* og *Bær*, kom de legemlige Fornødenheder paa disse minderige Udflugter absolut altid i anden Række.

Det var paa *Olaf Poulsens* senere Dage hans kære, stadige Tanke, at »Evoë«s Historie burde skrives og

opbevares for engang i Tiden at offentliggøres. Jeg tror, at han forment, at den for kommende Slægter, som en Slags moderne Rousseau'iade, kunde give en god og gavnlig Belæring om, hvorledes man i Samliv med Naturen kan holde Sjælen ung og frisk, selv naar Haaret er begyndt at graane.

Men i Overensstemmelse med den Afsondrings-Trang, han som tidligere omtalt nærede, naar det gjaldt hans intimeste Privatliv, holdt han imidlertid strengt paa, at disse aarlige Exkursioner ikke foreløbig kom til offentlig Kundskab og blev Genstand for indiskrete Drøftelser, hvilket han vilde have anset som en Slags Profanation. Og vi Andre gav ham Ret.

Det kom mig derfor overraskende, da han en Dag spurgte mig, om jeg havde noget imod, at man i et Julehefte gav en Beretning om »Evoë«. Man havde anmodet ham saa indtrængende. Hvad skulde han gøre?

Kort sagt — Principet blev brudt, og jeg kan da med god Samvittighed kommentere den nævnte Beretning, der paa Olafs udtrykkelige Ønske maatte udelade netop det, der vilde have stillet hans Personlighed i stærkt og smukt Relief.

Lad mig da forsøge at udfylde denne Lakune, idet jeg samtidig tegner et Rids af »Evoë's Historie. Da har jeg nemlig, uden ringeste Overdrivelse, givet et Blad ogsaa af Olaf Poulsen's egen Historie, — ét af de Blade, han i sin store, indholdsrige Livsbog selv satte særlig Pris paa.

Det eneste Sidestykke til Evoë — og dog i meget forskelligt derfra — har jeg fundet beskrevet i en Levnedsskildring af Digteren *Thor Lange*, hvori det fortæller, at da han og hans Skolekammerater var blevne Studenter og paa en Rus-Skovtur tog Afsked med hverandre, havde Dagen været saa rig paa dyrebare Oplevelser, at de højtideligt aflagde Løftet om at mødes fremtidig hvert Aar, for at Samfølelsens Baand aldrig skulde bryde. Løftet blev holdt. Og da Thor Lange senere som russisk Statsraad besøgte Danmark, var det disse Møder, der i Reglen fandt

Sted ved Rungsted Strand, som maaske lokkede ham mest, og i hvilke han blev Midtpunktet i Kredsen, som Olaf Poulsen blev det i sin. Ligesom denne elskede ogsaa Thor Lange Danmarks Natur med en Kærlighed, der, som vi alle véd, fik et smukt Udtryk i de mange Mindestene, han lod rejse rundt omkring i Landet, og hvis Bekostning han udredte af sine Forfatterhonorarer. Og hvad der gjaldt for den Thor Lange'ske Studenterkreds, at den, foruden at styrke de gode Minder, bestandig skabte nye Samfølelsens Baand, gjaldt ogsaa for Vennerne i Evoë. *Min Samfølelse med Olaf Poulsen fik i Gribskov sin virkelige Indvielse.*

Der findes et lille Evoë-Fotografi, taget udenfor Hegnsmandsboligen »Kommunikationshuset«, der ligger godt skjult paa en idyllisk Plads dybest inde i Skoven. Et dækket Bord er stillet ud midt paa Kørevejen, et Bevis for at Kommunikationen med Omverdenen er saa ringe, at man ikke behøver at frygte for, at Madroen skal blive forstyrret. Der kan hengaa Døgn, da Vejen ikke befares af andre end en slunken, forsulten Ræv, der gaar paa Lur efter Hegnsmandens Høns.

Hvor ofte har jeg ikke, navnlig efter Olafs Bortgang, hentet dette Fotografi frem fra Gemmet, naar jeg rigtig levende vilde fremmane Erindringen om ham, saaledes som han var mig kærest! Det skyldes kun en Amatør — vistnok en af hans unge Sønner, der gerne fulgte med os for at passe vore Heste og var stolt over denne ansvarsfulde Bestilling — men en Mester i Fotograferingens Kunst kunde være det mere end bekendt.

Der findes ikke noget skønnere, mere ægte Billede af Olaf Poulsen. Det er grebet i et lykkeligt Moment og ligner intet andet af de mangfoldige andre, jeg kender.

Han har rejst sig fra sin Stol — maaske for at holde en Tale for Broderskabet eller Skoven eller én af de Evoë-Brødre, der lytter til hans Ord. Han er endnu i sin kraftige Manddomsalder. Hans Holdning er rank,

og omkring det store, smukke Hoved ligger hans rige Haarvæxt, belyst af Solen, som i en Straalekrans.

Der er over hans Ansigt et Udtryk af dyb Lykkefølelse og Livsglæde, der meddeler sig til Betragteren, men tillige — og dette giver Billedet dets høje Værdi — den Sjælfuldhed, den skønne Beaandelse, som i hans bedste Øjeblikke var det synlige Udtryk for hans geniale Personlighed, og som her i disse Omgivelser — den uberørte Natur, den ensomme Skovvej med de store Bøge og Graner som Baggrund — virker med dobbelt Magt.

Dette Billede har for mig sin Skønhed og Værdi, fordi det genspejler Olaf Poulsen, som han var, naar han reves ud af det Milieu, hvor Theatret beherskede ham. Og derfor har jeg forsøgt at gengive dets Karakter. Men alligevel — her slaar hverken Ord eller Billeder til. Thi med Erfaringens og Oplevelsens stærke Indtryk kan ingen Beskrivelse kappes. Man maatte, som vi, se ham og færdes med ham i Dage og Nætter derinde paa de stille Steder for fuldkomment at kunne opfatte den Side af hans Væsen, der ellers kun momentvis kom tilsyne, men som her udfoldede sig i hele sin Rigdom.

Her var han det store Barn med alle Barnets bedste Egenskaber, den umiddelbare Glæde over de ringeste Ting, det bløde, modtagelige Sind og det gode, kærlige Hjertelag. Gang paa Gang maatte jeg til de øvrige Venner udtale det Ønske, der desværre var umuligt at opfylde, at hans Publikum, der ofte bedømte ham vrangt som Menneske, og som kun kendte ham fra Theatret, kunde faa Lejlighed til paa nært Hold at se ham herinde paa Naturens store Scene, hvor Sofitterne var den høje Sommerhimmel og Kulisserne Skovens levende Træer.

Evoë havde oprindeligt kun os tre ovennævnte Medlemmer. Men efter nogle Aars Forløb fik den sit fjerde i en Ungdomsven af mig, Bankdirektør *Aggerholm* fra Holstebro. Han var hvert Aar min Hustrus og min Gæst i Espergærde, og i 1899 besøgte han os netop i de Dage, da Gribskovturen skulde finde Sted.

Han var en begejstret Elsker af dansk Natur, hvad han i rigt Maal beviste ved sin fortjenstfulde Virksomhed i Hedeselskabet, og jeg vidste, at han trods al Forskellighed, vilde passe godt ind i vor Kreds. Efterat jeg havde indhentet Olafs og Vilhelm Østergaards Sanktion, deltog han for første Gang i de Sammenkomster, der ogsaa for ham blev uforglemmelige.

Det varede ikke længe, før vore Udflugter ogsaa i Retning ad bestemte Vedtægter antog en fast Form, fra hvilken der ikke maatte viges ud. Men ved Aggerholms juridiske Bistand blev der nu udarbejdet en formelig »Lovbog« for Evoë-Brødrene — et ret omfangsrigt Aktstykke i adskillige Kapitler, affattet væsentlig i Spøg men alligevel med et Stenk af Alvor, og samlet i et højtideligt udseende Dokument med tilhørende vedhængende Segl, der viser et Bregneblad indtrykt i Lakket.

Naar jeg i det efterfølgende meddeler et ganske lille og sammentrængt Uddrag af denne Lovbogs mange Kapitler og Paragrafer, vil man faa et Indtryk af vort glade Samliv.

Kapitel I.

Broderskabets Formaal og Kendingstegn.

- § 1. Broderskabets Formaal er Genoprettelsen af Sjælens Naturtilstand ved Samliv i Urskovens Ensomhed.
- § 2. Broderskabets hemmelige Kendetegn er skjult for Verden. Dets aabenbare Kendetegn ere:
 - A. Et Bregneblad af Sølv, der bæres som Ordens-tegn, naar Broderskabet er samlet.
 - B. Jubelraabet Evoë, der er Brødrenes indbyrdes Hilsen, saavel naar de mødes og skilles som ved enhver Tiltale, Opfordring og Henvendelse. Fornemmelig maa ingen Broder tømme sit Bæger uden at udtale Jubelraabet og ikke udtale Jubelraabet uden at tømme sit Bæger, hvis et saadant tilfældigvis skulde være forhaanden.

- § 3. Brødrenes Tal er fire, aldrig mere, aldrig mindre, og Broderværdigheden er livsvarig.
- § 4. Da Broderskabets Navn er valgt, fordi det indeholder Begyndelsesbogstaverne til Stifternes Fornavne, og da derved er skabt en Tradition, som ingensinde maa brydes, skal enhver ny Broder være pligtig at lempe sit Navn derhen, at det gaar op i den højere Evoë-Enhed. Da Broder Aggerholm bærer det ligesaa smukke som sjældne Fornavn Isak, maa han saaledes, i Henhold til den nævnte Forpligtelse, fremtidig lade sig benævne Esak.

Kapitel II.

Om Broderskabets Styrelse og indbyrdes Rangfølge.

- § 1. Enhver Broder tildeles et af følgende Embeder og har Rang i den Orden, hvori disse Embeder ere anførte:
- Præsidarius.
Poeticarius.
Culinarius.
Judicarius.
- § 2. Præsidarius er Broderskabets Formand og har som saadan Krav paa ubetinget Ærefrygt og Lydighed, og det er de øvrige Brødres fornemste og ufravigelige Pligt at være af samme Mening som han.
- § 3. Poeticarius har som Pligt at optegne Broderskabets Bedrifter. Han skal kunne skrive Vers og skal ved hvert Aarsmøde medbringe et heroisk Digt til Broderskabets Pris.
- § 4. Culinarius har den Pligt ved Broderskabets Maaltider i Skoven at sørge for Bordets pyntelige Dækning og skal saa vidt muligt udvirke, at Brødrene til Møderne medfører Aarstidens bedste spiselige Frembringelser.
- § 5. Judicarius er Broderskabets retskafne Medlem, og som saadan er det hans Pligt at fuldbyrde Præsidarii Domme.

Kapitel III.

Om Brødrenes Pligter.

- § 1. Broderskabet samles, saa ofte Præsidiarius befaler — mindst en Gang aarlig i de lyse Nætters Tid. Kun personligt Dødsfald ophæver en Broders Mødepligt.
- § 2. Enhver Broder medbringer til Møderne, hvad han behøver til sit Legemes Ernæring. Men hvad han medfører betragtes dog tillige som Brødrenes fælles Ejendom.

Kapitel IV.

Om Brødrenes Rettigheder.

- § 1. At være Medlem af Broderskabet er i og for sig et saa attraaværdigt og dyrebart Gode, at Brødrene ikke derudover have nogen Rettighed behov.

Kapitel V.

Om Misgerninger og Straffe.

- § 1. Endskønt det maa anses som hartad umuligt, at nogen Broder skulde gøre sig skyldig i misdædersk Adfærd og derved fornægte Broderskabets, i Kapitel I, § 1, udtalte ophøjede Formaal, saa foreskrives dog høje Bøder, der ikendes af Præsidiarius og inddrives af Judicarius, saafremt nogen Broder:
- a) tilsidesætter den Agtelse, han er Præsidiarius skyldig —
 - b) krænker nogen Broder ved at ringeagte de Fødemidler, denne har medbragt —
 - c) ved uforsvarlig Kørsel udsætter Brødres Liv og Førlighed for Fare og andre Medskabninger for Lidelse —
 - d) paa underfundig Maade søger at unddrage sig Straf for begaaede Misgerninger —
 - e) hvis Regnvejr indtræder og Brødrene maa ty under Tag, nægter at deltage i passende indvendig Gerning.

§2. Drister nogen Broder sig til at anraabe om Frigtageelse for Betaling af ikendte Bøder, eller betaler han dem ikke med synlig Glæde, — da bøder han dobbelt.

Til disse drakoniske Love, der fødtes en skøn Juni-aften udenfor Fuglesangshuset, og i hvis rette Affattelse Olaf Poulsen tog en levende Del, maa jeg føje nogle supplerende Oplysninger.

At Olaf maatte være Broderskabets selvskrevne *Præsidiarius* er indlysende, og han haandhævede den næsten uindskrænkede Magt, der var lagt i hans Haand, med en Værdighed, der maa kaldes rørende og klædte ham vidunderligt. Hver Aften blev Retten sat, og de Misgerninger, der i Dagens Løb var begaaede, paadømte. Det var de utroligste Ting, man risikerede at beskyldes for, baade af *Præsidiarius* og sine Medbrødre, og Anklager og Forsvar gav Anledning til oratoriske Udgydelser, der frembares med fingeret Alvor og Ansigterne lagt i dybt bekymrede Folder, — indtil alle Kilder brast i en befriende Latter. Og det blev altid sen Nat, før Sengen kaldte.

Det bør siges, at *Præsidiarii* Stilling indbragte ham ikke saa ganske saa Behageligheder, som han nød uden at gøre Indsigelse. Han fik saaledes altid det bedste af de forhaanden værende, ofte meget tarvelige Nattetejer. Han førtes til dette Leje under Udfoldelse af et højtideligt Ceremoniel, og det varede ikke længe, før han efter Dagens mangehaande Anstrengelser faldt i en Søvn, der gav sig saa kraftigt tilkende, at det ikke alene var af Hensyn til hans høje Rang i Broderskabet, at han fik sit eget Soverum, naar det paa nogen Maade lod sig opdrive.

Det Bregneblad af Sølv, Olaf bar paa Frakkeopslaget, var paa Grund af hans Værdighed som *Præsidiarius* dobbelt saa stort som Læg-Brødrenes, og det viste sig snart, at han røgtede sin Gerning saa fortræffeligt, at han burde hædres yderligere. Og det blev da under almindelig Akklamation vedtaget — jeg tror nok, det var efter hans eget Forslag! — at hans

Bregneblad skulde bære en Dugdraabe, idet han samtidig dekreterede, at den Evoë-Broder, der gennem et langt og trofast Arbejde i Skoven gjorde sig fortjent dertil, skulde kunne opnaa samme Udmærkelse. Sandheden skal frem. Der var Ingen, der opnaaede den. Men ved næste Aars Sammenkomst mødte Olaf virkelig frem med sit Kæmpe-Bregneblad forsynet med en stor paasat Dugdraabe af klart Glas. Det saa smukt ud. Og det er mit rammeste Alvor, naar jeg paastaar, at den ham egenmægtigt tildelte Dekoration som »Ridder af det store Bregneblad med Dugdraabe i Glas« var ham *mindst* til samme Glæde som de Dekorationer, han bar i det profane Liv.

Hvis man under Læsningen har fundet Evoë's Lovparagrafer strenge og ubønhørlige, bør det til Gengæld siges, at de ikke blev overholdte. I min Egenskab af *Poeticarius* har jeg aldrig leveret noget heroisk Digt til Broderskabets Pris, og i Egenskab af *Culinaris* tør jeg paastaa, at Vilh. Østergaard som Borddækker lod endel tilbage at ønske, ligesom han med Hensyn til »Aarstidens bedste spiselige Frembringelser« overlod Ansvarret ligeligt til os Alle.

En Lov, der altid overholdtes, og som paa Grund af Omstændighederne nødvendigvis *maatte* overholdes, var den, der paabød hver af Brødrene at medbringe Spisevarer baade til eget og de andre Brødrers Livsophold i den store Skov. Og i de højtidelige Tilsigelser, Præsidiarius i god Tid lod udgaa, naar han stævnedes til Gribskovmøder, var altid en kraftig Hentydning til disse jordiske Fornødenheder, uden hvilke selv den herligste Natur ikke kan nydes med nævneværdigt Udbytte.

Jeg vælger iflæng en af disse Tilsigelser, der efterhaanden hobede sig op til en anselig Bunke, og som med faa Variationer altid havde samme Form.

Fredensborg 30/6 1908.

Os elskelige, dyrebare Broder!

Det gøres Dig herved kundbart, at vor aarlige Gribskovtur finder Sted den 1ste Juni, til hvilken Ende Du Kl. 11^{1/2},

den nævnte Dag har at indfinde Dig paa min Borg — *Østruphus* kaldet — hvorfra vor Udflugt, efter en tarvelig Frokost vil have sit Udgangspunkt. Ifølge vore af mig stadfæstede Love er enhver Broder pligtig til at medbringe de fornødne Existensmidler, Sulevarer, Brød, Smør, samt Kniv og Gaffel, Tallerken og Glas foruden godt Humør. For Drikkevarer søger jeg, Præsidiarius. Umiddelbart efter Frokosten paa mit Lystslot skrives til det store Arbejde i vor hellige Skov, hvor vi agter at forblive i to Dage. Tag gammelt Tøj paa, da vi maaske om Natten kommer til at sove i Grøfterne.

Din Dig altid hengivne og bevaagne
Præsidiarius.

Naar den Frokost, hvortil Olaf indbød, og som altid var Prolog til Festen, i hans Tilsigelser ufravigeligt kaldtes tarvelig, var det et lille Koketteri, man let tilgav.

Hans stærke Optagethed og hans talrige, stadigt voxende Husstand bevirkede, at han sjeldent holdt Selskaber, og altid kun om Sommeren. Men for sine Gæster var han da en Vært uden Lige. Han vidste ikke, hvor godt han skulde gøre det for dem i alle tænkelige Retninger, baade hvad Beværtningen og Underholdningen angik. Og hvad de nævnte »tarvelige« Frokoster angik, var de rentud lukulliske og bares oppe af en Stemning, der var baade begejstret og overgivet. Som Regel blev vor elskede Gribskovs Skaal udbragt i bevingede Ord af Præsidiarius, idet han tillige indprentede os paa den forestaaende Udflugt at opføre os paa en for ham og Broderskabet værdig Maade.

Det bør noteres, at naar Olaf i sine Tilsigelser for sin Del lovede at sørge for Drikkevarer, indfrie han ikke blot dette Løfte med en hensynsløs Flothed men medbragte tillige faste Fødemidler i rigeligere Mængde end nogen af os andre, idet han gjorde gældende, at hans høje Stilling som Præsidiarius ogsaa i denne Retning paalagde ham store Forpligtelser.

Naar saa Vognene holdt for Døren, Furagen til os og Hestene var stoppet ned, Piberne tændte og Alt parat til den højtidsfulde Start, stod den kære, hyggelige Mille gerne ved Havelaagen og ønskede os en rigtig god Fornøjelse. Og naar hun engang imellem rystede paa Hovedet og med et stort Smil raabte efter os, at det dog næsten var ubegribeligt at voxne, gamle Mænd som vi kunde mere os flere Dage itræk inde i den Skov, saa mente hun det slet ikke. Hun forstod det nemlig saa udmærket godt, og naar Olaf kom tilbage igen, maatte hun have alle de Begivenheder, der var hændt, nøjagtigt refererede. —

Og saa jollede vi da afsted ned ad den brede Slots-gade, forbi *Søruphegn* og *Stenholt Mølle*, og drejede ved Skovfogedstedet *Pølehuset* endelig ind i Gribskov. Og neppe var vi fra den solbeskinnede Landevej kommet ind under dens kølige Skygger, før vi rejste os i Sædet, blottede Hovedet og med samlede Stemmer raabte det befriende Ord *Evoë*, saa det gav Ekko fra Bakkerne omkring »Bøndernes Tørvemose«.

Havde vi havt Fart paa, inden vi naaede Maalet for vor Længsel, blev der fra nu mest kørt i Skridt. Det gjaldt om at hilse paa de kendte Steder. Desuden er Vejene i Gribskov trælse, selv for stærke Heste, og der var et langt Stykke til det Paulun, hvor vi sædvanligvis holdt vor første Rast.

Det gik gerne et Slag ind i Skovdybet, fra »Syvstjernen«, hvor nu Gribskavs lidenskabelige Elsker, *Søren Kirkegaard's*, Mindsten er rejst, ved hvis Indvielse Olaf var en interesseret Tilskuer, — ned over Mosen, hvor vi stod af Vognene for at besigtige den godt skjulte »*Lille Gribsø*«, hvis fortryllende Skønhed i den store Ensomhed man aldrig kan blive træt af at beundre, før vi skraaede over *Esbønderupvejen* for tilsidst at standse foran »*Kongens Bøge*« ved Bredden af Esromsø, hvor der fra *Frederik den 7des* Tid forefindes en Pavillon, der holdes aflukket, men hvortil Nøglen udleveres i nærmeste Hegnshus.

Naar min Tanke dvæler ved de mange Minder fra »*Kongens Bøge*«, standser den særlig ved Navnet paa

en udmærket Evoë-Broder, der hidtil ikke er nævnt, og hvis Optagelse i vor Kreds trænger til en nærmere Forklaring.

Det havde desværre i Aarenes Løb vist sig, at Aggerholms Bopæl i det fjerne Vestjylland voldte en Del Besvær. Hans store og mangeartede Virksomhed hindrede ham ret ofte i at efterkomme Kaldet fra Præsidiarius, naar denne stævnedes til Møde. Og saaledes gik det til, at ogsaa den »retskafne«
Judicarius paa en særlig følelig Maade omgik de Love, han ovenikøbet for en væsentlig Part selv var Fader til.

I 1906 fejredes Evoës tiaarige Fødselsdag, — det var *Judicarius* ganske umuligt at komme tilstede, og Savnet af den fjerde Broder følte ved denne Lejlighed stærkere end sædvanlig. Og med hans fuldkomne Billigelse blev det da i et højtideligt Evoë Raad besluttet — Lovene tiltrods, der fastsatte Tallet til højst fire! — at indlemme et femte Medlem i Broderskabet.

At franske et saadant nyt Medlem var alt andet end vanskeligt. Præsidiarius havde modtaget mange, mere eller mindre tilslørede, Anmodninger om Optagelse i Evoë, om hvis herlige Liv i Skoven der gik fantasifulde Frasagn. Han havde hidtil haardnakket vægret sig.

Men da vi nu erfarede, at ogsaa *Sophus Bauditz*, der var en udmærket Ven af os Alle, var højst villig, besluttede vi os, under enstemmig Akklamation, til at indlemme ham i vor Kreds. Og Enhver, der har kendt Bauditz og har faaet Indtryk af Evoës Karakter og Betydning for os, vil forstaa, at Valget netop af ham maatte give os et værdifuldt Plus i vort Samliv.

Paa den Opfordring, han modtog om at slutte sig til os, sendte han hosstaaende lystige Svar, som jeg af Grunde, man ved Læsningen vil forstaa, fandt det nødvendigt at forelægge Vilh. Østergaard for til dets Offentliggørelse her at hente hans Tilladelse, og den fik jeg strax. Det var maaske ikke Enhver, der i et lignende Tilfælde havde været saa liberal.

Kære Elith Reumert!

Højt hædret følte jeg mig, og dybt rørt er jeg ved den ligesaa overraskende som kærkomne Kaldelse til ordentligt Medlem af det berømmelige Evoë-Samfund, i hvilket jeg ganske vist altid vil være det femte Hjul til Vognen, forsaavidt som Ordet Evoë ikke tillader anden Udvidelse end en Fordobling af Ende vokalen, hvortil desværre hverken mit Fornavn eller Efternavns Begyndelsesbogstav kan hjælpe. Ikke desto mindre nærer jeg det Haab, at man vil tage til Takke med, hvad jeg maatte kunne byde, og hvis det endelig ønskes er jeg, med Hensyn til mit Navn, naturligvis villig til at lade mig omdøbe (nødigere omskære), ligesom jeg med Flid vil deltage i den Instruktionsloge, som den velnærede Broder Østergaard maaske vil holde for mig. Jeg tror nemlig at vide, at der venter den, som optages i Evoë-Samfundet, vanskelige Prøver, og vil søge at underkaste mig dem med Mod og Ihærdighed. Imidlertid har jeg ude i den profane Verden hørt sige, at en af Prøverne skulde bestaa deri, at den ulykkelige Aspirant maatte spise omkap med Broder Østergaard. Og forsaavidt dette virkelig skulde være Tilfældet, maa jeg paa Forhaand sige Pas. Selv Loke kom tilkørt, da han i Utgaard maatte æde omkap med Ilden, men havde Broder Østergaard hørt til Aserne, var den Tort ikke overgaaet dem. — — Tak, hjertelig Tak, og hils foreløbig de tre Andre i Firkløveret!

Din hengivne

Sophus Bauditz.

Sophus Bauditz havde som Menneske Egenskaber, der gjorde ham til en sjældent kær Kammerat, saa kær, at hans ret uventede Bortgang i 1915 i Virkeligheden gav Evoë sit Dødsstød. I den Grad var han voxet fast til vor lille Kreds og til de Steder, hvor vi i Gribskov færdedes med hverandre, at vi ikke kunde tænke os at fortsætte vore Møder uden ham. Han havde en dyb og sympathetisk Forstaaelse af Olaf Poulsen, der paa sin Side omfattede ham med et varmt Venskab.

Jeg er glad ved netop paa disse Blade at finde Lejlighed til i et Par Linier at tegne en beskedene Minde-rune ogsaa over ham.

Sophus Bauditz var et af de fornøjeligste Mennesker, jeg har kendt, en sand Kammerat i bedste Betydning af dette misbrugte Ord. Han havde faaet et udmærket Greb paa at omgaa alle Slags Folk, lige fra de finest dannede til de jævreste. Hans Livsførelse havde nemlig skærpet hans medfødte psykologiske Evne, idet han i de vekslede Afsnit af sin Tilværelse, fra Drengenaarene til højt op i Manddomstiden, havde færdedes med Mennesker i de forskelligste Samfundslag og Stillinger, og han opfattede hurtigt og klart, hvad den, han havde for sig, indeholdt. Min Forvisning om, at at jeg i mit Syn paa Olaf Poulsen har væsentlig Ret, finder jeg bestyrket deri, at det faldt sammen med hans.

Bauditz var af en gammel, adelig Officersslægt. Det prægede hans ridderlige Personlighed, og han var stolt deraf. Der var over hans Væsen en Resoluthed og Friskhed, der virkede indtagende, og han bevarede til sine sidste Dage i sin Fremtræden den studentikose Façon, som klædte ham, fordi den ikke var paaklistret. Med sit frejdige Humør og sit hyggelige Væsen var han en ægte Type paa den danske Student fra en Tid, der nu er svunden, og hvis ydre Attributer, den lange Pibe og Toddyglasset, har vejet Pladsen for Snadden og den prosaiske Whisky. Med Fare for at lægge mig ud med Borgerskabet erklærer jeg, at jeg langt foretrækker de to førstnævnte Attributer.

Sophus Bauditz besad udmærkede Talegaver og et slagfærdigt Vid, der ikke bar Spor af den aandløse Brander-Jargon, der i hin Periode regerede i Studenterforeningen, og han forstod ved officielle Festligheder at repræsentere baade med Værdighed og Lune, og naar han paa vore Gribskovture udløste sine Følelser i Ord, kunde han have fortjent en større Tilhørerkreds end os faatallige Brødre.

Mellem de Vise paa Bjerget stod der Strid om hans Forfatterskabs Værd. Men det er en Kendsgerning, at han gennem sine Bøger vandt sig et mægtigt Publikum, og deres Hjertelag, deres sunde Humør og, fremfor alt, den Kærlighed til dansk Natur, der er

deres fornemste Kendingsmærker, vil sikkert bevare dem for Glemsel. Og de samme Egenskaber gjorde ham næsten uerstattelig i vor lille Kreds.

Skæbnen vilde, at han endte som Skoledirektør i København. At det alvorsfulde Embede ikke tog det kaade Studentertumør fra ham, viste han strax ved sin Debut som Evoëbroder, da vi fra Fredensborg var ankommen til »Kongens Bøge«, og den første Præsentation af hver enkelt Broders Bidrag til de kommende Dages Maaltider skulde foregaa under Præsidiarii strenge Dommerblik.

Det var en Ceremoni fuld af dramatisk Spænding. Man lejredes omkring Pavillonens vældige, runde Bord, og én for én rejste Brødrene sig og afdækkede deres Fødemidler.

Selvfølgelig medbragte man altid en rigelig Ration Brød og Smør. Med Hensyn til den øvrige Forsyning havde man frit Valg. Banale Varer som afskaaret Rullepølse, røgede Sild og haardkogte Æg stod ikke i høj Kurs. Det gjaldt om at overraske Brødrene og at distancere dem i Præsidiarii Omdømme. Daaser med alskens henkogte Varer var en Tid stærkt benyttede men vandt aldrig rigtig Terræn.

Heldigvis gav den høje Præsidiarius os nyttige Vink, der satte smuk Frugt. Han lod os forstaa, at han vilde vise smaa, lunkne Koteletter sin Anerkendelse, favorisere friske Rejer og ikke ligefrem afværge, at en ærekær Broder medbragte stegte Kyllinger. Konkurrencen var efterhaanden bleven ret skrap.

Da det Øjeblik oprandt, da Sophus Bauditz, ved sin Optagelse blandt os, skulde fremvise sin medbragte Furage, var Spændingen paa det højeste.

»Naa — elskelige Broder Sophus, — lad os nu se, hvad *Du* medfører til Bedste for Præsidiarius og Dine øvrige Brødre!« udtalte Præsidiarius med en fortrøstningsfuld Stemme, der tydeligt lod ane, at man af en Skoledirektør i København havde Lov at vente sig noget udover det sædvanlige.

Og Bauditz gjorde ikke Forventningerne til Skamme. Med en Alvor, jeg ikke glemmer, med en Stolthed

blandet med from Ydmyghed, afslørede han forskellige Delikatesser og tilsidst to Kæmpehummere, som han, emballerede i Is, ikke uden Besvær havde slæbt med fra København.

Præsidiarius, der aldrig var ufølsom ligeoverfor Hummere, skænkede ham opmuntrende Ord og udtalte, at han var inde paa den rigtige Vej, der maaske ved fortsatte Anstrengelser kunde føre til en Dugdraabe paa Bregnebladet, og han viste Hummerne den Naade at beordre Culinarius til strax at lade dem servere.

Ved Maaltidet udbragte Præsidiarius en Skaal for den nye Broder, og Bauditz fik Tilladelse til at takke for Optagelsen i det navnkundige Samfund og gjorde det saa fortræffeligt, at han til de andre Brødres sletdulgte Misundelse — der ved Rettergangen om Aftenen blev skarpt fordømt — fik en Omfavnelse af Præsidiarius.

Da vi bagefter laa lejrede under Bøgene nede ved Stranden og drak Kaffe, steg Bauditz yderligere i Brødrenes Respekt. Han var pludselig forsvunden, og et Øjeblik efter hørte vi ude fra Søen et triumferende Evoë-Raab. Vi løb til — og hvad skildrer vor Overraskelse? Med Lynets Fart havde den værdige Skoledirektør kastet Tøjet, og *in puris naturalibus* stod han ude i Vandet og opfordrede os til at følge hans Exempel, et Forslag, der navnlig indgød Rædsel hos Culinarius, der lever efter Hygiejnens strengeste Forskrifter, og som erklærede, at det var ligefrem livsfarligt at bade lige efter at have spist Frokost — end-sige efter Kæmpehummere.

Kronen paa sin straalende Debut satte Bauditz dog sent om Aftenen.

For at der ikke skulde mangle Anklagepunkter, naar Retten blev sat, og Brødrene skulde dømmes for de Misgerninger, de i Dagens Løb maatte have begaaet, havde Bauditz rundt paa Gulvet omkring Culinarii kyske Sengeleje henkastet en Mængde Dame-Haarnaale, som han lumskelig havde indkøbt i en Købmandshandel i Esrom. Han vilde dermed paa en

lav Maade mistænkeliggøre Culinarius som den, der skejede ud fra Dydens lige Vej. Men Retfærdigheden fejrede en skøn Triumf. Bauditz's onde Anslag opdagedes og fik en haard Dom, medens Culinarius nød stolt Oprensning, og hans bekendte sædelige Vandel pristes af Præsidiarius i opløftende Ord. —

Hvor vi morede os, og hvor vi følte os lykkelige herinde i den ensomme, milevide Skov paa saadanne sollyse Sommerdage!

Og alligevel skal man ikke være helt sikker paa, at der ikke findes Filistre, der kunde yttre for ramme Alvor, hvad Emilie Poulsen sagde i Spøg, at det var forunderligt, at halvgamle Mennesker, som vi, kunde more os som Skoledrenge. Maaske vil dog saadanne Skumlere forandre deres skeptiske Syn, naar jeg med et Par Ord forsøger paa at male Baggrunden for det lystige »Ceremoniel« og de kaade Løjer, omend jeg véd, at Forsøget kun delvis vil lykkes. Thi, som ovenfor sagt, hvad er en Beskrivelse i Ord mod Oplevelse og Selverfaring? Og hvad var selv de muntreste Paa-fund og al løssluppen Overgivenhed imod den Grundstemning, der gav vort Samliv sit egentlige og varige Værd, og som netop var af den Art, der maa opleves og føles for ganske at forstaaes.

Denne Stemning beherskede i Virkeligheden vore Gribskovture, — baade naar vi paa de lange Kørsler derinde mod Syd og Nord, fra Øst til Vest, sad paa Vognen i fortrolig Samtale, og naar vi lod Hestene bede og indrettede vort Standkvarter, enten improviseret paa et eller andet skønt Sted i Dybet af Skoven, eller i et af Hegnshusene, hvor vi altid blev modtaget som kære gamle Gæster, og hvor vi — før Alderen krævede mere Komfort, og vi derfor søgte til Esrom- og Nøddebokro — ofte havde vore primitive Nattelejer, — undertiden paa Hølofterne!

Tidt maatte jeg, naar vi kom i lange Diskussioner om Emner, der laa langt udover Dagen og Vejen, undre mig over, at vi virkelig var de samme Personer, der for ikke længe siden havde spøget og tumlet som unge Mennesker, der ikke havde en eneste

alvorlig Tanke i Hovedet. I timevis kunde vi sidde i stille og dyb Samtale og helt glemme, at Tiden løb fra os, at Skyggerne blev lange, og Aftenen var saa nær, at vi maatte tænke paa Nattekvarter.

Og i saadanne Diskussioner var Olaf Poulsen, der forstod lige saa godt at tale selv som at lytte stille til Andres Ord, naar de var værd at høre paa, næsten den mest interesserede i Forsamlingen.

En saadan Situation staar særligt klar for min Erindring, navnlig fordi Olaf ved denne Lejlighed, tydeligere end nogensinde før eller senere, aabnede, hvad jeg hidtil kun havde anet, — ikke blot at der under hele hans Følelsesliv laa en Grundvold af barnlig Religiositet men tillige, at han havde tænkt alvorligt og nøje over de Ting, hvorom man kun taler, naar den sjeldne Lejlighed tilbyder sig, eller naar Hjertet er stærkt bevæget.

Ved et Kørselsuheld, der det foregaaende Aar var overgaaet os i Skoven, og hvori desværre jeg var Skyld, havde vi i stor Skynding maattet sende Bud efter en Vogn i den nærliggende *Maarum* Præstegaard, for at Olaf PoulSENS unge Søn, der, heldigvis ganske ufarligt, var kommen til Skade, kunde blive kørt tilbage til Fredensborg.

Pastor *Skovgaard-Petersen*, Sognepræsten i Maarum, havde den Gang ydet os sin Hjælp paa en saa hjertelig Maade, at da vi nu sad udenfor Bolandshuset, og den nævnte Affære fra sidste Aar blev ført paa Tale, paakom der os en saa stor Lyst til at være sammen med den udmærkede og senere fra sin store, offentlige Virksomhed højt ansete Præst, at vi tillod os at sende en kørende Stafet til ham for at bede ham være vor Gæst, hvis det ellers var ham belejligt. Han var saa venlig at komme, og dette Møde en skøn Juliaften i den stille Skov vil jeg huske, saa længe jeg lever.

Paa en ganske naturlig Maade var vi snart kommen ind paa Drøftelsen af de højeste Spørgsmaal sammen med den sympathetiske og frisindede Præst, der taalmodigt besvarede alle vore Indvendinger og klart gjorde Rede for Ting, der forekom os dunkle og uforstaaelige.

Jeg maatte ved denne Lejlighed beundre, hvor bibelfast Østergaard var, men det stærkeste Indtryk, fordi det virkede saa overraskende, modtog jeg ved at iagttage den Iver og store Alvor, hvormed Olaf fulgte hvert Ord og tog Del i Diskussionen paa en Maade, der viste, at han ofte havde beskæftiget sig med de dybe, evige Spørgsmaal, der her saa uventet var kommen paa Bane.

Den skønne Oplevelse, vi havde havt, mindedes vi ofte i de efterfølgende Aar. Vi var Alle enige om, at denne lange, alvorlige Samtale havde været en Guds-tjeneste i Naturen, vi aldrig kunde glemme, fordi den havde bevæget os mindst ligesaa stærkt som Guds-tjenesten i nogen Kirke. Og vi følte os taknemlige overfor den Præst, fra hvem Aftenens rige Stemning udgik. Hans ægte, menneskekærlige Tale havde grebet os dybt.

Og vor Taknemlighed blev endnu større, da vi senere ved et Tilfælde erfarede, at han havde maattet høre ilde hos nogle af sine Sognebørn, fordi det var rygtedes, at han havde siddet og soldet med disse Skuespillere inde i Skoven. Desværre har jeg aldrig kunnet faa disse elskelige Individider opsporet. Ondskab, Løgn og Dumhed, Djævlens tre Kardinalmagter, arbejder som Regel i Fællesskab — og næsten altid i Skjul.

Han havde soldet med disse Skuespillere! Ja — hvorfor ikke? I visse Befolkningslags Forestillinger er Skuespillere og Solderi jo Ord, der hører sammen. Men, som selv en *Christen Madsen* kunde indse, er der »honette Folk i alle Professioner«, og jeg kan med god Samvittighed forsikre, at skønt ingen af os Evoë-Brødre var Tilhængere af nogen Art »Forbud«, kunde saamænd baade de værste Afholdsfanatikere og Indre-Missionens høje Styrelse have bivaanet vore Skovfester, selv naar Stemningen kulminerede, uden at have havt Anledning til ringeste Forargelse.

Nu har *han* iblandt os, der oftest var Genstand for denne hykleriske Forargelse, for bestandig lukket sine Øjne, — og før ham var Sophus Bauditz og Agger-

holm gaaet bort. Evoëtturene, der uden et eneste Aars Afbrydelse fandt Sted i henved tyve lykkelige Sommere, døde med dem. Men i os, der blev tilbage, lever de et Liv i Erindringen, saa længe vi er til.

Og — hvem véd? Maaske kan de Minder, jeg her har fæstet til Papiret, give en opvoxende Slægt Lysten til at gaa i vort Spor og skabe et nyt Evoë.

Men af Præsidarier som Olaf Poulsen skaber et Aarhundrede vanskeligt mere end én! —

ndogsaa blandt Skuespilkunstens Udøvere — og blandt dem, der betyder noget — har man i offentlige Bekendelser hørt Scenens Gerning betegnet som en *sale métier*, en snavset Bestilling, der virker nedbrydende paa det Gode i Mennesket.

Jeg kan ikke paa saa kategorisk Maade være med til at besudle min egen Rede, og jeg finder det ret utiltalende, naar Fru *Heiberg* i 1862 skriver til *Krieger*, at hun undertiden, naar hun staar midt i Udøvelsen af sin Kunst, overfaldes af Følelsen af, at hun foretager sig noget uværdigt. Hun havde dengang i langt mere end en Menneskealder været en af Scenens Ypperste, og man maa uvilkaarligt sige til sig selv, at hun har været forbistret længe om at opdage, at den Virksomhed, paa hvilken hun har offret hele sit Liv, er fordømmelig. Hvorfor opgav hun den da ikke strax?

Havde hun indskrænket sig til at yttre, at hun følte sig lettet og aandede befriet, da hun opgav sin Theaterkarriere, da vilde jeg have forstaaet hende og af ganske Hjerte givet hende fuldt Medhold.

Thi selv om man sætter Scenens Kunst højt, ja, paa en Maade maaske højere end al anden, fordi den i sig ligesom optager de øvrige Kunster som sine Tjenerinder, kan man snart blive enig med dens Modstandere om, at man ikke tør betragte Theatret som en Forbedringsanstalt for den menneskelige Karakter — tvertimod! Men med Hensyn til Fare for Karakteren anser jeg alligevel andre Stillinger, der dog sjældent nævnes i denne Forbindelse — f. Ex. Præstens og Journalistens —, for at være nok saa udsatte som Skuespillerens.

Imidlertid — medens Fru *Heiberg* i sin Lidenskab

kan skyde langt over Maalet i sine Selvbekendelser til Krieger, saaledes f. Ex. naar Etatsraadinden lader sig henrive til at kalde en Mand som *Høedt* et »Rabaldersfjog«, rammer hun ligesaa ofte sikkert og smukt, f. Ex. naar hun, vistnok med de Erfaringer Theaterlivet har skænket hende, skriver følgende Ord: »Ulykken er, at vi Mennesker ofte sætte hinanden for højt i den varme Aarstid, vi slaa en Streg over Fejlene og vil ikke se dem. Kommer da den kolde Aarstid, da trækker vi Fejlene frem som noget Nyt, uagtet de altid har været der, og vi sige da: hvor forandret! Den sikreste Maade til at fastholde sin Godhed for et Menneske er vist, at man ret tydeligt gør sig Rede for Fejlene, og kan vi drive det saa vidt at elske disse Fejl, fordi vi se dem som en Betingelse for de gode Egenskaber, da troer jeg vor Godhed staar paa den fasteste Grund«.

De Færreste af os naar saa højt i Engleagtighed, at vi *elsker* vore Medmenneskers Fejl. Fru Heiberg lærte aldrig at elske Høedts. Mindre kan vel ogsaa gøre det.

Bestræber vi os blot ærligt for at kunne *forstaa* Andres Svagheder og gennem Forstaaelsen at *undskyldte* og *tilgive* dem, maa vi nok slaa os til Ro med det. Og gælder dette Ræsonnement ligeoverfor de Mennesker, der lever iblandt os, gælder det vel dobbelt dem, der er gaaet bort og derfor ikke kan forsvare sig mod Misforstaaelser og Angreb.

Om Olaf, hvem jeg har kendt baade i de varme og kolde Aarstider, som Fru Heiberg nævner i sit Billedsprog, har jeg sagt, at hans Fejl laa aabne for Enhver. Hans impulsive Væsen formaade ikke at skjule de Følelser, der beherskede ham. Og hans Fejl syntes mig lette at forstaa og derfor ikke vanskelige at undskyldte og tilgive.

Jeg har fornylig læst en Karakteristik, som Historie-skriveren *Sismondi* har givet af den schweiziske Forfatter-Filosof *Carl Victor von Bonstetten*, Fru *Fredrikke Brun's* mangeaarige Ven, og det slog mig strax, at den næsten Ord til andet kunde anvendes paa Olaf Poulsen.

Bonstetten, hedder det, har aldrig svigtet sine bedste Venner, omend det er vist, at han glemmer dem hvert Øjeblik paa Dagen og endog stiller dem i Gabestokken. Han var saa fuldkomment underkastet sin Fantasi, at man ud fra denne Ejendommelighed maatte bedømme hans Karakter, baade i Fortrin og Fejl. Han var springende i Tale og Væsen, af Naturen godmodig og elskværdig og nippede i alle Forhold epikuræisk til Nydelsens Blomster, og til Trods for en udpræget Egenkærlighed kunde han vise Højsind og var ude af Stand til at rumme Nag og Bitterhed.

De Fleste af os kunde vel være tilfredse med et Skudsmaal som dette.

Jeg har i Indledningen til denne Bog paavist, hvorledes »Skuespilleren« og »Mennesket« i Olaf Poulsen førte en stadig Kamp med hinanden, og senere har jeg berørt, hvorledes Skuespilleren havde Overtaget, naar han sad i lystige Lag under Latter og Bægerklang, medens alle hans bedste menneskelige Egenskaber kom fuldkomment til deres Ret, naar han i Naturen færdedes med sine faa, trofaste Venner.

Ogsaa i det daglige Liv kunde han altfor let give efter for sin Trang til at have Latteren paa sin Side, som han havde det, naar han tumlede sig paa Scenen. Og da tog han det ikke saa nøje, om han i Ubetænksomhed slog sig til Ridder paa Andre og, ligesom Bonstetten, stillede selv dem, han baade holdt af og respekterede, i »Gabestokken«, og da kunde Atmosfæren omkring ham være svanger med en Upaalidelighed, der var aubenbar for Alle. Og den Usikkerhed, som ved saadanne Lejligheder glimtvis prægede baade hans Tale og Blik og var højst mærkelig at iagttage, viste tydeligt nok, at ogsaa han selv følte, at han var paa en Skraaplan.

Denne Svaghed hos ham nærredes i høj Grad ved den Egenskab, der var hans Styrke som Skuespiller, ja, Nerven i hans geniale Kunst, — hans mægtige Fantasi, som bevirkede en Forskydning af alle hans Tanker og Forestillinger, der maaske for mange er saa vanskelig at begribe, at de vægrer sig ved at tage

den for Undskyldning. De begaar derved en Ubillighed.

Fantasi er for Kunstneren en himmelsk Gave, en Velsignelse, men en Velsignelse, der kan volde dybt Besvær. Hvor ofte i sit Liv maatte ikke *H. C. Andersen* kalde den Fantasi, der skabte ham Verdensry som Digter, for en Forbandelse, der næsten daglig forbitrede ham Tilværelsen og gjorde smaa Bekymringer, som vi Andre ikke vilde have offret en Tanke, til Sorger, der tyngede ham dybt i Støvet og skaffede ham mange kvalfulde Timer! Saadanne Ulykker kan Fantasien forvolde de Udkaarne.

Olaf Poulsen maatte bøde paa anden Vis. Hans voldsomme Fantasi i Forening med hans medfødte rige Fremstillingsevne spillede ham det slemme Puds: i hans Forestillingskreds at væve Virkelighed og Uvirkelighed, Sandhed og Uvederhæftighed saa sælsomt ind i hinanden, at han selv kom til at stikke saa fast deri som Fluen i Edderkoppens Spind; og dette gjorde ofte baade ham og Andre Fortræd.

Men om Olaf Poulsen kan det, som om Bonstetten, siges med fuld Sandhed, at om han end som denne kunde glemme sine bedste Venner, svigtede han dem dog aldrig, naar Venskabet blev sat paa alvorlig Prøve. Der gik under den urolige og upaalidelige Overflade i hans Hjerte en Understrøm af Godhed, ja, af virkelig uforfalsket Trofasthed, og havde der i hans Venskabsforhold været Tider, hvor han gled ud og kunde handle i den Grad uskaansomt, at det grænsede til Troløshed, har jeg mere end én Erfaring for, at han bittert fortrød, hvad han havde forbrudt, og længtes efter at gøre sin Uret god.

Vilhelm Østergaard har i sin Tid udtalt for mig, at han i en Sorg eller i et Øjeblik, da han kunde have trængt til et ærligt Venneord, aldrig vilde have betænkt sig paa at henvende sig til Olaf Poulsen i fuld Sikkerhed om hans hjertelige Forstaaelse og i ubetinget Tillid til hans Diskretion.

Jeg tilstaar ærligt, at jeg dengang studsede over Udtalelsen. Men naar jeg nu stiller de mange Op-

levelser, jeg har havt med Olaf, i Erindringens Afstand og som i en Sum efter nøje Overvejelse samler alle Minder om ham, baade fra gode og onde Tider, er jeg kommen til samme Erkendelse som Østergaard og føler mig forsikkret om, at jeg tiltrods for al den overfladiske Løshed, der i det daglige Liv prægede hans Væsen, kunde have betroet mig til ham i en vanskelig og alvorlig Situation og havde kunnet stole paa ham fuldt og fast.

Og fører vi Sammenstillingen med Bonstetten videre, passer det ogsaa paa Olaf Poulsen, at han, naar hans egentlige Natur maatte raade, var godmodig og elskværdig, villig til og glad ved at kunne yde Hjælp paa en højsindet Maade og ude af Stand til i Længden at bære paa Nag og Bitterhed. Men ogsaa han var saa »springende i Tale og Væsen«, og hans indre og ydre Bevægelighed saa stor, at han maatte holdes tæt til Ilden, naar han havde fattet et udmærket Forsæt.

Lige til Udsagnet om Bonstetten, at denne i alle Forhold nippede epikuræisk til Nydelsens Blomster, kan det anvendes paa ham.

Som Filosof var Olaf Poulsen en lærvillig Elev af Atheneren Epikur. Han var af Naturen nøjsom, og hans Barndomshjem, hvorfra han erindrede Sildesalat som en af de største Delikatesser, kendte ingen Excesser.

Men da han blev den fejrede Kunstner, og Livet dækkede sit rige Taffel op for ham, da han forkælede, ja, forguedes af Venner og Beundrere, blandt hvem han blev Lyset, der ikke blot forjog alle Skygger, men tillige varmede Hjerterne, da udvikledes ganske naturligt den Trang hos ham til Nydelse, som det kun er givet faa Dødelige at modstaa.

Men Nydelsen blev ham aldrig Maalet, dertil var Aanden og Sjælen i ham for levende, men blot Middel til at gøre Tilværelsen, der ogsaa for ham havde Skuffelser og Sorger nok, festligere og skønnere. Og kunde han end saa godt som Nogen prise Bacchus, glemte han ikke at lade Muser og Gratier slaa Følge med den glade Vingud. I lystigt Samvær med Olaf Poulsen savnede jeg aldrig det Stænk af Poesi, der

bør kredense Glasset, og som først giver Vinen Farve og Duft. —

Den Karakteristik, jeg i det Foregaaende har forsøgt at give af Olaf Poulsen, skal jeg i det Efterfølgende uddybe og underbygge med Erindringer, som jeg dels selv gemmer, dels har faaet meddelt af Andre, der stod ham nær og kendte ham nøje.

Lad mig da begynde med gennem Exempler at belyse den Side af hans Menneskevæsen, jeg helst vil fastholde — hans gode Hjertelag.

Hvor ofte har jeg ikke faaet de mest utvetydige Beviser paa, hvor gerne han vilde lade mig mærke, at han betragtede sig som en Ven, jeg maatte og burde lide paa! Og hvor ofte har jeg ikke set, ved betydningsfulde Lejligheder i mit Liv, hvor magtpaaliggende det var ham at overraske og glæde mig!

Fra en Rejse til Bornholm mindes jeg en Sommerdag, da vi i Rønne sad sammen i Hotellets hyggelige Have og han i dyb Fortrolighed fortalte mig om sit Barndomshjem, om sine Sorger og Glæder som Dreng, sin Opvæxt, sine Genvordigheder i den første Theater-tid, om sine smaa Kærlighedshistorier, før han mødte hende, der blev hans store og eneste virkelige Kærlighed, — og om saa meget, meget andet, der angik hans allerintimeste Liv. Jeg havde Indtrykket af, at det gjorde ham godt at faa Hjertet lettet, og at han vidste, jeg ikke vilde misbruge hans Fortrolighed. Den Dag kom vi hinanden endnu nærmere, og jeg har tidt taget dette Minde til Hjælp, naar jeg vilde bevare Billedet af ham, som det var mig kærest.

En anden smuk Erindring har jeg bevaret efter en af de Perioder, da vort Venskab tilsyneladende var gledet ud. Det var som Regel rene Barnagtigheder, der var Skyld deri. Det ser jeg nu. Og ofte var det vel mig, der havde været for pirrelig og lagt utilbørlig Vægt paa Ting, der ikke var en Bønne værd. Følte han, at Skylden laa hos ham, var han ikke bange for at erkende det, og jeg fik da gerne en lille Billet fra ham, hvori han gjorde Alt godt igen.

Ved den her omhandlede Lejlighed var det nu mig,

der bad om godt Vejr. Jeg havde forløbet mig og brugt for stærke Ord. Det Olieblad, jeg som Fredens Tegn tilsendte ham, maa have gjort et usædvanligt Indtryk paa ham, thi allerede samme Dag fik jeg følgende smukke Linier fra ham, øjensynligt nedskrevne i stor Hast.

Min egen, kære Elith!

Du ved ikke, hvor Du har glædet mig med Dit Brev. Det er for mig, som om der har været en Taage imellem os i nogen Tid, men som nu heldigvis er forsvunden, og Du staar for mig i al vor Ungdoms og Gribskovs Sol!! Tak og atter Tak for det! Hils min kære Athalia tusind Gange. Jeg længes forfærdeligt efter at være sammen med Jer.

Din for ever

Olaf.

At den Forsoning, der saaledes var indtraadt, havde glædet ham, fik jeg omtrent samtidig et Par endnu kraftigere Vidnesbyrd om. Der skulde i Anledning af et Jubilæum afholdes et stort Theatergilde, og Dagen efter dette skulde jeg rejse til Amerika paa min første Oplæsnings-Tournée, som jeg med fornøden Orlov havde faaet iværksat.

Skøndt det i Sandhed ikke var nogen Herrefærd, jeg nu stod i Begreb med at foretage mig, var en saa dan Tournée den Gang dog noget ualmindeligt og ret uforsøgt, og Olaf var i høj Grad optaget deraf. Som altid arbejdede hans Fantasi stærkt, og han var saa højtidelig stemt ved Tanken om den Langfart, jeg skulde paa, at jeg havde Fornemmelsen af, at han ventede, jeg skulde omkomme paa det vilde Hav, som han havde en svær Respekt for.

Nok sagt — ved det omtalte Theatergilde rejste han sig pludselig op og udbragte ret umotiveret, med stor Styrke og helt bevæget, min Skaal. Han lod sig rive med af sin øjeblikkelige varme Stemning for mig, og var ikke langt fra at skælde det samlede Personale Huden fuld, idet han i elskværdig Naivitet priste mig

som den eneste, der havde det fornødne Vovemod til at foretage en saa besværlig Rejse til den anden Side Kloden. Det var helt rørende at høre paa, men ved sin Overdrivelse tillige saa komisk, at man maatte smile. Uanfægtet fortsatte han, og det endte med, at Taarerne stod i hans Øjne — forresten ogsaa i mine.

Næste Morgen tidlig rejste jeg i al Stilhed til Amerika over Hamborg. Min Hustru, der fulgte mig til Roskilde, stod alene sammen med mig i Ventesalen paa den gamle Banegaard i København. Toget skulde snart til at afgaa. Da saa vi gennem Ventesalens Vinduer i det Fjerne en lille, trind Skikkelse fare hen over Pladsen med en hvid Pakke under Armen. Vi saa forundrede paa hinanden. Det var Olaf, der ellers ikke var Morgenmand, der vilde sige mig det sidste Farvel!

Tiden var fremrykket. Der var ikke Lejlighed til at vexle mange Ord. Og da han saa hørte, at min Hustru fulgte mig et Stykke paa Vej, bad han, om han maatte gøre det samme. Og den lille Jernbanefart med disse To ved min Side blev en snuk og bevæget Indledning til min lykkelige Rejse.

Den hvide Pakke, Olaf havde under Armen, var en Kasse Havannacigarer, der bar Paaskriften: En lille Erindring om Din tykke, trofaste Ven!

Da jeg i New York fjorten Dage senere fik det første Brev fra min Hustru, skrev hun:

»— — Olaf var mageløs god imod mig og trøstede mig efter Afskeden i Roskilde, indtil vi med Toget kunde komme tilbage til København, ved bl. a. at vise mig rundt i den dejlige, gamle Domkirke. Du véd ikke, hvor kærligt han talte om Dig. Han holder forfærdelig meget af Dig.«

Selvfølgelig sendte jeg allerede paa Havet, før jeg naaede Cherbourg, en hjertelig Tak til Olaf, og fik saa fra ham et Brev paa fire tætskrevne Sider, hvilket var et Særsyn, da hans Epistler som Regel var mer end kortfattede. Jeg aftrykker et Uddrag af denne Skrivelse, fordi den bl. a. ogsaa giver et udmærket Exempel paa hans levende, dramatiske Brevstil.

Fredensborg 12. Juni 1901.

Kære, kære Elith! Jeg stod i mine Lærredsbuxer ved min Høvlebænk (jeg laver en Havebænk til Østergaard), da Emilie kom ned til mig med Dit Brev fra Atlanten. Du kan begribe, jeg smed Høvl og hele Molevitten for at gribe efter Brevet, og jeg slugte det, som man sluger en stor, fed Østers (undskyld Sammenligningen, men delikat er den ialfald!), og jeg havde virkelig en salt, frisk Fornemmelse, da jeg var færdig med Indholdet. Det maa være vidunderligt at gøre saadan en Tour! Ja, kære Elith, — skulde det have ringet for Dine Øren. hvergang jeg har tænkt paa Dig, siden vi skiltes i Roskilde, saa maa Du have befundet Dig som i et Telefoncontoir, for jeg kan sige med Sandhed, at Du har ikke været ude af mine Tanker en Time om Dagen. »Hvor er han nu?« »Hvad tager han sig nu til?« var mine stadige Ord. Kære Elith! Jeg synes aldrig, jeg har holdt saa meget af Dig som nu, da Du er saa langt borte fra mig. At Afstand fæstner Venskabet, har jeg faaet at føle. — — Naa, herhjemme gaar Alt ved det Gamle. Den første Dag, jeg kom herud, fik jeg fra Vilh. Østergaard sendt en dejlig Pipe med Inscriptionen: Evoë. Jeg har været nede i Sørup for at takke ham, og igaar var han hos mig. Dig spurgte han naturligvis ivrigt til. Jeg læste Dit Brev for ham, og det gjorde ham saa varm om Hjertet, at han fik Taarer i Øjnene — naa, det var jo rigtignok ved det tredje Glas! — — Og nu, kære Elith! Jeg haaber, Du tror mig, naar jeg siger Dig, at Intet skulde glæde mig mere — og jeg trænger svært til lidt Glæde! — end at høre, at Du gør en knusende Lykke og faar den store Brevtaske, Du viste mig ved Afskeden, fyldt med rare Seder, saa at Dit Bryst ved Hjemkomsten maa svulme som en Hedeboammes mælkforsynede Barm! — — Lev nu vel, min kære, kære Elith, — fyld baade Din Brevtaske og Dit Hjerte med store Indtryk og tænk engang imellem paa en lille, tykmavet Ven, der gaar og tæller Minutterne til at han i Gribskovs dejlige Skygger skal favne en trofast Kammerat og høre ham fortælle Eventyr fra tusind og en Nat. Mange kærlige Hilsner fra Emilie og

Din trofaste, bedste Ven

Olaf.

I et saadant Brev har jeg ham lyslevende for mig. Hvert Ord er følt og ment, som det i *Øjeblikket* er skrevet. Erfaringen lærte mig at trække lidt fra. Naar han f. Ex. kalder sig *min* bedste Ven, ligesom han i et andet opbevaret Brev kalder mig *sin* bedste og oprigtigste Ven, endda med tykke Streger under, véd jeg, at han har kaldt Andre det samme. Men — et Brev som det her aftrykte skrives ikke uden et rigt Gemyt, og uden at Hjertet dikterer det.

Og saaledes endte da en af de smaa Krige, der afbrød vort lange, bevægede Samliv, og under hvilke min Hustru — som det sømmer sig en Kvinde! — undertiden optraadte som det mæglende Bindeled. Hun var Olaf en god Veninde og havde holdt af ham, fra hun var en ganske lille Pige ved Balletten, da han engang viste hende sit gode Hjerte paa en Maade, hun aldrig glemmer.

Det var i »*Et Folkesagn*«, hvor hun i syvaars Alderen medvirkede som et af de mange smaa Troldbørn. Anden Akt, der foregaar i Troldehøjen, var forbi, og i Tummelen paa Scenen havde hun mistet sin Ørenring, og af Frygt for de Skænd, hun i den Anledning maaske vilde faa, naar hun kom hjem, stod hun nu og græd i Kulissen, da Olaf, der dengang var ganske ung Skuespiller, kom forbi. Han spurgte hende saa kærligt og indtrængende, at hun endnu synes at høre Klangene af hans milde Stemme, om hvad der dog var i Vejen. Saa forklarede hun, hvorfor hun var bedrøvet. »Nu maa Du ikke græde mere, min lille Pige! Den Ørenring skal vi nok faa fat paa. Hvad giver Du mig, hvis jeg finder den til Dig?« sagde han. »Jeg har Ingenting!« »Ja — men et Kys har Du da, — faar jeg det?« »Ja«. Og endnu ser hun Olaf løbe ivrigt søgende omkring paa Scenen, hvor der var fuldt af Maskinfolk, der skulde lave Dekorationsforandring, og af Fejekoner, der brugte Kostene, og lidt efter — for Olaf havde en lykkelig Haand! — kom han triumferende tilbage med Ørenringen, og fik Kysset. Men, hvad der var mere værd, — han havde vundet et Barnehjerte ved en af de Kærlighedsgerninger, der

synes saa ringe, at de knap er Omtale værd, men som dog kan bevares i Erindringen et Liv igennem!

Skuespiller *Adam Poulsen*, hvem jeg havde anmodet om at meddele mig et eller andet smukt Minde om sin Onkel, efterkom venligt mit Ønske ved at sende mig efterfølgende Linier, der giver et ligesaa levende som sandt Billede af Olaf som det Hjertemenneske, han virkelig var:

I min Barndom var Onkel Olaf for mig Indbegrebet af alt morsomt. Senere kom der »Alvor« imellem os, og vore Sympathier gik ikke de samme Veje. Vi stod endda ret skarpt overfor hinanden. Skylden, mente jeg, var hans — og omvendt — naturligvis —! I »Det gamle Spil om Enhver« spillede vi sammen. Han var »Mammon«, jeg »Enhver«. Han forsøgte adskillige Gange at knuse mig i Dialogen, men jeg havde gode Kræfter, og vor Scene blev mange Aftener et Kapløb om at tale højt! Ellers talte vi ikke sammen.

En Aften var min Søster død. Forestillingen var forbi. Jeg sad i mit Værelse og tog Sminken af, og Indtrykket af Dagens Begivenheder overvældede mig, saa jeg brast i Graad. Jeg hørte Døren gaa op og troede, det var min Paaklæder. Saa følte jeg et Par bløde Hænder om mit Ansigt, et Kys paa mit Haar, og jeg hørte en Stemme, fuld af kendte Familieklange, som blødt og kærligt sagde: »Det gør mig saa ondt, min Dreng!« Det var Onkel Olaf. Selv med Taarerne rindende ned ad sine Kinder. Og alle gamle Nag smeltede under hans varme, deltagende Blik og Omfavnelse. —

Man har sagt: »Han var ofte sin Vens Fjende«, Han kunde ogsaa være sin Fjendes Ven! — — —

Baade i Sorg og Glæde kunde Olaf Poulsen hengive sig ubehersket til sine Følelser, og jeg tør indestaa for, at de var ægte nok. Men de var saare flygtige. Og hvis han under en saadan hjertevarm Stemning havde truffet et eller andet smukt Forsæt, gjaldt det, som jeg ovenfor har berørt, om at holde ham til Ilden, hvis han ikke skulde gaa af Kog.

Vi havde givet en Aftenunderholdning i en vestjysk By og stod i Begreb med at gaa til Ro paa Hotellet, da der pludselig lød Kvartetsang udenfor vor Dør. Vi forstod strax, hvad det betød. Det var en Sangforening, der vilde bringe Olaf Poulsen en Hyldest. Og det varede ikke længe, inden alle Sangerne sad inde hos os i et gemytligt Lag. Der var iblandt dem en ung Tenorist, hvis Stemme havde en smuk og ret sjelden Klang, der henrev Olaf til Begejstring, og jeg saa med en vis Betænkelighed, hvorledes det gærede og kæmpede i den unge Mand, for hvem den store Skuespillers overstrømmende Ros aabnede skønne, uanede Perspektiver. Tilsidst foreholdt Olaf ham, at det med en saadan Stemme vilde være ham let at skabe sig en Stilling paa Theatret og tilbød at tale hans Sag.

Da Foreningen havde trukket sig tilbage, gjorde jeg det klart for Olaf, hvorledes han hos dette Menneske maaske havde vakt Forhaabninger, der ikke maatte skuldes. Jeg mærkede, hvorledes hans Begejstring allerede var ved at dampe af. Og da vi den næste Morgen rejste ad København til, kom Sagen igen paa Banc. »Ja — det var nu en god Stemme«, sagde Olaf paa en saa afkølet Maade, at jeg tænkte mit. Den unge Tenorist fra Vestkysten var Sadelmager af Profession, og det er han vist endnu. Maaske er det bedst for ham saadan. Men de Kunstnerdrømme, han rimeligvis en Tid har nærret, har det maaske kostet ham Bekymringer nok at give slip paa.

Professor *William Bloch*, der holdt oprigtigt af Olaf Poulsen, og hvis Venskab denne gengældte med saa stor Veneration og Respekt, at jeg med Sikkerhed tør paastaa, at Bloch var et af de meget faa Mennesker, om hvem han i sin Letbevægelighed aldrig nogensinde udtalte andet end Beundring, har til Olafs Karakteristik meddelt mig et Par Træk, hvoraf jeg i denne Forbindelse vil meddele et, der morsomt illustrerer hans »springende Væsen«, som det hed om Bonstetten, og til hvis rette Vurdering jeg blot maa forudskikke nogle forklarende Ord.

Olaf Poulsen var i høj Grad hjælpsom, altid parat til Tjenester, og han lagde kun ringe Vægt, hvad Folk i Almindelighed gør, paa at modtage Beviser paa Taknemlighed for udviste Godheder. Men til Gengæld forstod han tilgavns at sætte Andre i Virksomhed for sig, og kunde da selv vise en Mangel paa Anerkendelse og Taknemlighed, der paa den ene Side maatte virke ret irriterende, men paa den anden Side havde et saa stærkt Anstrøg af Komik, at man forsonedes og næsten endte med at smile og ganske at tilgive, i Erkendelsen af det gamle, men rigtignok kun relativt retfærdige Ord: *quod licet Jovi non licet bovi*, — hvad en Jupiter kan tillade sig, tillader man ikke en Ko!

Med sit fine, stillfærdige Lune fortæller Bloch følgende lille muntre Oplevelse, som jeg iøvrigt kunde supplere med flere af egen Erfaring.

»*Forretning er Forretning*«, hvori Olaf Poulsen paa det kgl. Theater med Mesterskab havde spillet den kæmpestore Hovedrolle, *Isidor Lechat*, skulde opføres paa Aarhus Theater med Olaf som Gæst.

»Vil Du gøre mig en Tjeneste, William?« sagde saa Olaf en Dag til Bloch.

»Ja, med stor Glæde«.

»Du ved, William, at jeg skal spille Lechat i Aarhus, og jeg faar kun en enkelt Prøve med Skuespillerne. Vil Du ikke rejse derover et Par Dage og sige Replikkerne i min Rolle for dem paa Prøverne og saa forresten vise dem lidt tilrette?«

Det var ærligt talt et kraftigt Forlangende, og naturligtvis blev Bloch noget forbauset. Imidlertid — da han nok kunde skaffe sig den nødvendige Tid dertil, og da han ømmede sig ved at sige Nej, rejste han til Aarhus, hvor han havde et Par meget anstrengende ni Timers Arbejdsdage, idet han ikke blot figurerede som Olafs Stedfortræder paa de lange, udmattende Prøver, men tillige indbød enkelte af Skuespillerne hjem til sig paa Hotellet for at indøve de særligt vanskelige Scener.

Den, der kender Bloch, tør roligt gaa ud fra, at de Skuespillere, han saaledes bærede med en Invitation,

efter endt Arbejde er blevet beværtede flot — jeg gætter baade paa Østers og Havanacigarer. En Udflugt fra København til Aarhus og et flere Dages Ophold paa »Royal« koster ogsaa Penge. Spasen stod Bloch i et Par hundrede Kroner. Som den *grandseigneur* han er, tænkte han dog ikke et Øjeblik paa at faa Summen refunderet.

Derimod var det ham med god Grund paafaldende, at da han paa Theatret i København første Gang mødte Olaf, efter at denne i Aarhus havde gjort Lykke i det Ensemble, Bloch tildels havde skabt, fik han ikke saa meget som en Tak. Der hengik en Uge. Olaf havde aabenbart glemt den hele Affære og har med al sin Sjæl været optaget af nye Numre paa sit altid stærkt varierende Livsprogram.

»Jeg gjorde ham dog Uret«, fortæller Bloch, »han maa alligevel pludselig være kommen i Tanker om, at jeg havde gjort ham en Tjeneste. For en Aften kom han hen til mig paa Theatret og bad mig være hans Gæst efter Forestillingen, og ved et helt kongeligt opdækket Bord bragte han mig nu sin Tak paa en saa hjertelig Maade, at jeg syntes jeg havde faaet rigelig Belønning for den Ulejlighed, jeg havde havt«.

Olaf hang aldrig i Former. Og det beroede i høj Grad paa Tilfældet, om han huskede at takke for de Gaver, der fra Tid til anden strømmede ind over ham — kostbare Cigarrør, Brystnaale og Gud ved hvad. De magasineredes i Skuffer og var glemt med det Samme. De var ham nærmest til Besvær. Han havde i det daglige Liv hverken Sans eller Brug for al saadan Elegance. Han havde derimod rig Anvendelse for hvert Minut i Døgnet og var derfor ingen Ynder af Pennen, naar han paa nogen Maade kunde undgaa den; og, forkælet som han var, vidste han saa inderlig godt, at man ikke tog ham hans smaa Forsømmeligheder ilde op.

Olaf Poulsen besad adskillige gode Egenskaber, der just ikke er helt almindelige, og som vil tjene til at fæstne hans Billede i smuk og sympathetisk Erindring. Udsprungen af Folkets brede Lag blev han sit Ud-

spring tro og var en sand og sund Demokrat. Den fremskudte Stilling han indtog som sit Lands største og mest beundrede Skuespiller i mere end en Menneskealder og den Anseelse, han nød overalt, hvor han viste sig, forandrede ikke hans Væsen. Han var elskværdig og ligetil overfor Smaakaarsfolk og Stormænd og gjorde ingen Forskel.

Naar han ved Hoffet, baade mellem Ældre og Yngre, var i almindelig Yndest, har sikkert hans usnobbede Væsen, som ved sin Usædvanlighed virkede forfriskende i de høje Sale, for en stor Del været Skyld deri.

Om det Forhold, hvori han f. Ex. stod til Kong *Frederik den 8de*. faar man et godt Begreb, naar man hører, at han i 1911, da vi var forsamlede i Gribskov, meddelte os, at han havde talt med Kongen, hvem han ofte havde givet muntre Referater af vore *Evoë-Toure*, og som nu havde yttret, at, hvis man ikke havde noget derimod, kunde han have stor Lyst til engang at støde til os inde i Skoven og se, hvorledes vi morede os.

Ikke mindre betegnende for Olafs intime Stilling til Kongen, var det Kort, Majestæten havde givet ham, og hvorpaa der stod skrevet de Ord: »De skal være mig til alle Tider hjertelig velkommen«. Olaf havde nemlig et Par Dage før søgt Kongen privat paa *Fredensborg Slot*, men ved *Malkonduite* af den jourhavende *Adjutant* var det blevet ham betydet, at naar han vilde tale med Kongen, maatte han indfinde sig, naar der var *offentlig Audiens*. Dette var kommen *Frederik den 8de* for Øre, og han aflagde da strax Olaf et Besøg og havde, halvt i Alvor, halvt i Spøg, medbragt den *Talisman*, der til enhver Tid skulde aabne ham Døren til Kongens *Privatgemak*.

Med jævne Folk forstod Olaf Poulsen at tale som med *Ligemænd*. Han delte deres Interesser og spadserede med *Træske* ind i deres *Hjerter*.

Jeg har i *Espergærde* set ham i overstadig Glæde danse *Hamborgerskotsk* med en gammel *Havekone*, der vilde være gaaget i Ilden for ham, og jeg har paa

Hillerød-Markedet set ham hele Dagen igennem færdes mellem Bønder og Hesteprangere og mærket den inderlige Glæde, de havde af at tale med ham om Vind og Vejr, om Kvægopdræt og Hestefodring og Alt, hvad de ellers interesserede sig for.

Men jeg har aldrig hørt ham nedlade sig til Platheder, og jeg har aldrig, bogstavelig talt *aldrig* hørt ham sige en Sjofelhed. Drøj kunde han være i sin Morskab, men ikke nogensinde raa. Ligeledes har jeg hørt ham sige Folk, der kunde have godt deraf, den nøgne Sandhed i Øjnene, men jeg har aldrig set ham begaa en Taktløshed.

Hans Kundskestørst var uudslukelig, som hans Virkelyst var udtømmelig. Intet Menneskeligt var ham fremmed. Han var en ihærdig Læser, og det meste af sin knapt tilmaalte Fritid benyttede han til at dygtiggøre sig i alle mulige praktiske Færdigheder. I sit Arbejde var han aldrig overfladisk og helmede ikke, før han tilbunds forstod de Fænomener, der faldt paa hans Vej.

Jeg erindrer en Vinteraften i hans Hjem i Bredgade, før han endnu havde taget fast Bopæl i Fredensborg. Vi havde lagt Flasker med Sodavand paa den brede Gesims udenfor Vinduerne, for at de skulde blive saa kolde som muligt. Men i samme Øjeblik vi tog dem ind, stivnede Vandet i dem til Is, hvilket ikke var Meningen. Vi huskede begge fra Skoletiden dette drilske Spil, der tog sig ud som en Tryllekunst og fremkom ved den mindste Bevægelse af Flasken, men Fænomenets videnskabelige Begrundelse havde vi nu forlængst glemt. Olaf kunde ikke slaa sig til Ro, før jeg foreslog, at vi skrev til Professor *Ellinger*. Vi satte strax et Brev sammen, og den paafølgende Dag fik vi fra den bekendte Fysiker et elskværdigt og udtømmende Svar.

Om Olaf Poulsens Haandværkersnille gik der i sin Tid mange Frasagn, hvoraf de fleste var rigtige nok.

Han var en ferm Tilskærer og forstod, at i en Hus-holdning med ti Børn maatte Intet gaa tilspilde. Da hans Hustru en Aften mødte paa Theatret med et

Overstykke, Kammeraterne ikke før havde set, spurgte de, hvor det gamle var. »Det har Olaf igaar skaaret istykker til Børnene«, svarede Mille.

Hans Støvlefabrikation stod efter hans eget Udsagn ikke for en streng Kritik. I Regnvejr havde Overlåderet og Saalerne Lyst til at skilles ad. Grunden har sikkert været den, at Arbejdet ikke har interesseret ham tilstrækkeligt. Thi paa mangfoldige andre Omraader naaede han ved Hjælp af sin opfindsomme, klare Hjerne, sin Kæmpe-Energi og sit glimrende Haandelag forbausende Resultater. Han bøjede ikke af for nogen Vanskelighed; han blev uførtroden ved, sled og masede, svedte og rasede, til Maalet var naaet. Saa nød han Sejren, men aldrig overmodigt, som om han var en Fandens Karl, der kunde gøre, hvad Andre maatte lade ligge, men med Velbehag og beskedent, akkurat som han nød de store Sejre paa Scenen.

Han har fabrikeret Klaverer og andre Instrumenter, gjorde propret Tømrer- og Murerarbejde og syede egenhændig Seletøjet til sine Heste. Jeg tror, at Snedkeriet dog var ham det kæreste. Naar han stod ved Høvlebænken i sin Villas Kælderetage, var han rigtig i sit Es. Havebænke gjorde ingen Tømrer bedre og smukkere end han. Vilh. Østergaards Have i Sørup skinnede langt borte fra af hvidmalede Havemøbler — Borde, Bænke og Stole — forsynede med Evoës Kendingsmærke, det grønne Bregneblad. De var allesammen udgaaede fra det Poulsen'ske Møbelmagasin.

Af hans Snedkerhaandværk mindes jeg særligt et enkelt Pragtstykke — et ottekantet Bord, der var saa kunstfærdigt sat sammen, at det kunde foldes ind i sig selv saa fladt som en Pandekage. Det var konstrueret efter langvarige, matematiske Beregninger og havde voldet ham mange Bekymringer. Men, en Dag viste han mig med stiltfærdig Glæde Mesterværket. Der er det — vær saa artig!

Olafs musikalske Begavelse kendte man. Han spillede saa at sige alle Instrumenter med Lethed. Og Musiksansen var gaaet i Arv til hans Børn, saa at han i sit Hjem kunde stille hele Koncerter paa Benene,

undertiden med Assistance af Vilh. Østergaard, der formaar at traktere en Fløjte helt godt.

Ja — Olaf Poulsen udfoldede i Sandhed udenfor Theatret saa mangeartede og dygtige Virksomheder, at man i enkelte Øjeblikke næsten glemte, at han ogsaa kunde spille Komedie! Og det var dog det, han gjorde bedst af Alt. — —

OLAF MELLEM

KULISSERNE OG PAA TOURNÉER

ensigten med dette lille Skrift har jo kun været et Forsøg paa at skildre Olaf Poulsens Menneskevæsen. Men, som jeg har sagt i Indledningen, var Kunstneren og Mennesket saa inderligt forbundne i hans Personlighed, at det sikkert vilde føles som en Mangel, om ikke hans Skuespillergerning og hans Færd mellem Kulisserne fik sit eget Kapitel.

I kritisk Festlyrik er det Ord »Geni« blevet skammeligt misbrugt. Allfor ofte er det smidige Talent og den udmærkede Dygtighed bleven hædret med den Betegnelse, der kun tilkommer de Udvalgte mellem de mange Kaldede, kun dem, der besidder den guddommelige Skaberevne.

At Olaf Poulsen var et Geni, fik han Lejlighed til at vise allerede før hans store Lærer *Ludvig Phister* slap ham af sit faste Tag.

Jeg har som halvvoxen Dreng havt den Lykke at se Olaf som *Lars* i »*Genboerne*«, en Rolle hvori han skabte et fuldstøbt Kunstværk af det rene Intet, — en dansk Smedesvend, der knap aabner Munden til Tale, bare viser sig, strækker sig og gaber, som om Kæberne skulde gaa af Hængslerne.

Man maa med egne Øjne have set denne Figur for at kunne forstaa den og vurdere den efter Fortjeneste. Ingen Beskrivelse vil slaa til. Den var en Mesters Værk, Produktet af den krasseste Virkelighedssans og den mest straalende Fantasi, en vidunderligt levende Type paa en Datidens Smedesvend, saa lattervækende, at Huset rystede af Jubelraab, saa længe han fyldte Scenen — og tillige saa sympathetisk rørende, at man næsten bevægedes ved Synet af denne sære Fremtoning, der kun syntes at maatte kunne aande i en Smedies Os, og hvis Forestillingskreds ikke naede

ud over Esse, Ambolt og Hammer, en Mellemting af det elskeligste, godmodigste Dyr og et Menneske, skabt i Guds Billede — en Slags moderne *Kaspar Hauser*, der pludselig og mod sin Vilje er bleven revet ud af sin forrige, skjulte Tilværelse og hensat i en oplyst Selskabssal.

Fra den Aften beundrede jeg Olaf Poulsen. Her var Maalestokken givet for komisk Fremstillingsevne. Og denne Mester i Skuespilkunst var kun nitten Aar gammel! Men han skulde da ogsaa opnaa i dansk Theaterhistorie at nævnes som Efterfølgeren i de store Komikers Navnerække: *Londemann, Gjelstrup, Lindgreen* og *Phister*.

Da Olaf Poulsen i 1907 fejrede sit 40aarige Jubilæum, skrev Prof. *Harald Høffding* til ham:

»Jeg bringer min Hyldest til den Kunstner, der i den sidste Menneskealder har givet os de ypperste Fremstillinger af det komiske i hele dets Omraade — ligesaa de fine og lette Latterligheder og de burleske Karaktertræk og til den dybe Humor, hvor det Komiske, som allerede Sokrates lærte, viser sig i sit indre Slægtskab med det Tragiske«.

I Olaf Poulsens Komik at ville hævde Slægtskabet med det Tragiske, vil i Manges Øren maaske klinge sært. Og dog vil Kendere af Skuespilkunsten i dens højeste Form sikkert forstaa, at da jeg læste disse Ord af Høffding — men forresten ogsaa baade før og senere — maatte jeg tænke paa en Række Skikkelser, Olaf har skabt, hvori han viste os den »dybe Humor«, de Skikkelser nemlig, der kunde aabenbare den Ensomhedstrang, det Drag af Melankoli og den deraf følgende Usikkerhed, der periodevis greb ham, og som maatte synes dem, der kun kendte Overfladen af hans Væsen, saa mærkelig selvmodsigende. Naar jeg nævner Figurer som gamle Ekdal i »*Vildanden*«, hans Faldsmaal i »*Gulddaasen*« og hans Skaarup i »*Sparekassen*«, vil man let forstaa, hvad jeg mener. —

Den af hans store Skuespilleregenskaber, som for Kunstkere og hans Medspillende strax faldt i

Øjnene, var den Urokkelighed, hvormed hans Fantasi i hvert Sekund levede i de vexlende Situationer, saa at endogsaa indtræffende Uheld, der skulde synes at maatte konfundere, kom ham til Tjeneste, saa at de paa den naturligste Maade indgik i Handlingen og næsten støttede Illusionen.

At han naaede saa højt, var tildels begrundet i hans Jernflid. Thi Geniet uden ihærdigt og samvittighedsfuldt Arbejde kan i det lange Løb ikke klare Skærene. Allerede fra den første Prøve havde han tilegnet sig Rollens Ord, tegnede dens Karakter i tydelige Træk og spillede løs for fuld Damp. Ved de kedsommelige men nødvendige Repetitionsprøver kunde han til en Begyndelse skizzere, men det varede aldrig længe, før Skuespilleren i ham tog Magten, saa at han gengav Figuren i alle Enkeltheder, som om det var Aften og Salen fyldt med Publikum.

Hvor ser jeg hans stærke, tætte Skikkelse for mig, naar han paa Prøverne kom ind paa Scenen fra Kulliserne og pludselig bragte Liv og Røre i Dødvandet! Saa syntes man, at Prøven først rigtig tog Fart.

Dør stod han i sin bramfri, undertiden lidt for bramfri, Udhaling! Sin Paaklædning offrede han jo aldrig mange Tanker, og havde han en Scene med *Karl Mantzius*, der var saa gennemført aristokratisk antrukket — *liré à quatre épingles* — kunde det være helt morsomt at anstille Sammenligninger, f. Ex. mellem Mantzius' skinnende, højt opstaaende Flip med det store, flotte Pariser-slips efter allersidste Mode og Olaf Poulsen's gammeldags, nedfaldende Flip — der altid maatte »bestilles«, da hans Nummer ikke førtes i Handelen — med et demokratisk Humbug stukket ind under Fligene og undertiden med en Anelse af hans bløde Uld-Undertrøje, der indiskret tittede frem i Halsen. — —

Respekten for det intensive og stadigt fortsatte Arbejde med en Rolle, selv naar den havde vundet Bifald for Publikums Domstol, var indpodet Olaf Poulsen af Phister og forlod ham aldrig. Prof. *William Bloch* har fortalt mig følgende Oplevelse som Bevis.

Dels for at kontrollere, at der ikke sløjedes af, dels for at følge Fremgangen og anstille Sammenligninger fra den ene Aften til den anden, havde Bloch den Skik at overvære de Forestillinger, han havde iscenesat.

Olafs »Jeppe« fulgte han med levende Interesse og lagde i Stilhed nøje Mærke til de Forsøg, han gjorde paa at variere Jeppe's bekendte Replik, der med de omtrent samme Ord optræder i fem Varianter: *Ak, gid jeg turde drikke for en Skilling Brændevin endnu!* — *Ak! Gid jeg turde drikke for en Skilling endnu!* — osv.

En Aften var det endelig lykkedes Olaf at finde særlig udmærkede Udtryk for Jeppe's heftige Ønske, og Bloch gik da op til ham efter Akten og sagde, at den Form, han *nu* havde fundet, burde han absolut fastholde, da den baade var den sandeste og den morsomste.

Olaf saa først et Øjeblik paa Bloch, tog derpaa hans Haand og sagde saa: »Har Du virkelig lagt Mærke til *det*?«

Den Maade, hvorpaa Olaf havde udtalt disse Ord, beskedent og stille, halvt med den ægteste Glæde og halvt forbauset over den stærke Interesse, Vennen havde vist hans Kunst og ham, rørte Blochs Hjerte og gjorde den tilsyneladende ringe Oplevelse uforglemmelig for ham.

Tiltrods for Olaf Poulsens ganske utvivlsomme Respekt for sit Arbejde paa Scenen, kunde Naturen hos ham undertiden gaa langt over Optugtelsen. Rende-garns ulyksalige Trang til i »Skærsommernatsdrømmen« at ville spille *alle* Rollerne, kunde ogsaa komme over Olaf, saa at han ubarmhjertigt afbrød sine Medspillendes Repliker, talte i Munden paa dem og forkludrede deres Spil. Eller han kunde finde paa at bruge en saadan Stemmekraft, at man maatte ihukomme Per Degns Ord: »Jeg har syngt i Kap med ti Degne, som Alle har maattet give sig tabt, thi jeg har taget Troen fra dem alle ti«, der hentyder til den første Linie i den gamle Trossalme (Credo): »Vi tro, vi Alle tro paa Gud, Himlen skabte han og Jorden«. Adam Poulsen har ovenfor berettet om, hvorledes

Olaf overbrølede ham i »Det gamle Spil om Enhver«, og der kunde nævnes flere andre Exempler.

En velvillig Dommer har udtalt, at naar Olaf Poulsen saaledes tog Troen fra sine Meddegne, var det, fordi han frygtede Pauser og frygtede for, at Publikum skulde falde hen. Nej, det var ganske simpelt den lede Fanden, der som et ondt Stormvejr kunde fare gennem ham, som han ved Tid og Lejlighed farer gennem os Allesammen! Han vidste godt, at det var pinegalt, hvad han gjorde, og gik bagefter omkring med en daarlig Samvittighed. Men kunde man paa saadanne Aftener være godt gal i Hovedet paa ham, tænkte man blot paa, hvem og hvad han *ellers* var, — og saa tilgav man ham. »Ak! Vi er Alle Mennesker, Hr. Jeronimus!« siger Henrik i »Maskeraden«.

Thi hvor meget Godt var der dog ikke at glæde sig over hos Olaf Poulsen i Theatrets daglige Liv, naar han tullede omkring i Kulisserne eller gjorde sine smaa improviserede Besøg paa Kollegernes Værelser og gav Arbejdet Farve og Humør, — sandelig langt mere Godt end man ved nærmere Eftertanke havde Grund til at vente af denne store forgudede Kunstnerkammerat, dette store, forkælede Barn!

Var det i Virkeligheden ikke en beundringsværdig Egenskab hos ham, at han aldrig, aldrig nogensinde »gav« den eminent Skuespiller, han var, — aldrig stablede sig op eller poserede? Eller var det ikke en næsten utrolig Kendsgerning, at han aldrig med et Ord omtalte sin Kunst og de mægtige Sejre, han vedblivende vandt? Ak, hvor mange bitte smaa Hanekyllinger i Theatrene's rigt befolkede Høsegaard galer ikke op, naar de paa deres Vej endelig har fundet et lille, fattigt Korn! En Blufærdighed som Olafs paa dette Omraade har jeg ikke kendt.

En anden udmærket Egenskab bør ikke glemmes, naar hans Regnskab som Skuespiller skal gøres op. Han lede aldrig med Kritiken. Han vidste, at den gode Presse agter den Skuespiller højest, der aldrig nedlader sig til at smigre den eller slide dens Trapper for at opnaa Gunst og Gave. Og naar han engang imellem — thi i

et langt, offentligt Liv undgaar *Ingen* sin Skæbne! — var Genstand for Angreb i Smudspressen, ansaa han overlegent og klogt saadanne Angreb som Æresbevisninger og mødte dem med tavs Foragt.

Mere end én Gang har jeg gjort den Erfaring, at Olaf helst flygtede, naar en Journalist var i Farvandet. Det mindede mig altid om Bonden i »Store Claus og lille Claus«, der ikke kunde taale at se Degne.

Med samme Ret, hvormed jeg har paastaet at Olaf ikke brød sig om at benytte den Indflydelse, han ifølge sin Position havde, tør jeg paastaa, at han lige saa lidt nogensinde misbrugte sin fremskudte Stilling til at skaffe sig pekuniær Fordel. Og jeg har tidt, naar hans Pengeforhold voldte ham Bekymring, tænkt paa, hvor let han kunde have sat enhver Direktion Kniven paa Struben. Ødsel var han aldrig, mindst paa sig selv, men sandt er det, at hans store Husholdning kostede ham saa mange Penge, at han først paa sine ældre Dage følte sig frank og fri som den, der ikke blot ingen Gæld har, men er istand til at lægge til Side.

Et ret uskyldigt, nærmest barnagtigt, Misbrug af sin Stilling — hvis man kan kalde det Misbrug — gjorde han ved den insubordinære Tone, han undertiden tillod sig ligeoverfor enkelte af de høje Chefer. Her blot et Exempel blandt mange.

Jeg mindes, at *Fallesen* i en Periode, da han gjorde Forsøg paa at indføre et rigoristisk Spiresystem, havde stillet to Lys paa det Bord, hvorfra han i Prosceniet ledede Scenesættelsen af et Stykke. Olaf gik med bekymret Mine hen og slukkede det ene. »Der er ikke Raad her til at brænde to Lys, Hr. Kammerherre! Et maa være nok«. *Fallesen* lo affabelt og tændte det slukkede Lys paany, hvorpaa Olaf ganske ugenert slukkede det andet. *Fallesen*, der var en klog General — eller Oberst, var han nok kun! — bed Ærgrelsen i sig, smilede atter huldsaligt og sagde: »Ja, Olaf har afgjort Ret — vi maa spare!« Og saa slog han sig resigneret til Ro med det ene Lys. Men den Spas havde neppe nogen anden turdet tillade sig ligeoverfor den myndige Kammerherre. — —

Naar der var Ebbe i Personalets Pengekasse, maatte Sommertournéerne holde for; og Valget stod da imellem de *store* Tournéer, med Opførelse af et af de Stykker, der i Sæsonen havde gjort særlig Lykke, og *Oplæsnings*tournéerne, der var betydelig lettere at gaa til, og af hvilke Olaf og jeg i Aarenes Løb har foretaget op imod en halv Snes, bortset fra de mangfoldige Gange vi midt i Sæsonerne gav enkelte Aftenunderholdninger rundt omkring i Landet.

Minderne fra disse muntre men ofte trættende Ture myldrer i dette Øjeblik frem for min Tanke, og jeg vilde kunne fylde mange Sider med Beretninger om brogede Oplevelser fra saadanne Rejser omkring til Danmarks halvhundrede Købstæder. *Bogense* var den eneste, vi aldrig saa. Trods gentagne Forsøg var det umuligt at opnaa den ønskede Garantium sikkert i denne By, hvorfor den i vore Tanker fik sin egen Plads paa Kortet, og med en let Omskrivning af en bekendt Talemaade hed det ofte imellem os: *Se Bogense og dø!*

En saadan Tournée paa Tomandshaand, hvor man nødvendigvis er klistret opad hinanden flere Uger itræk, er en sikker Prøvesten for Venskabet. Hver Aften et nyt Publikum, hver Dag nye Egne, nye Byer, nye Hoteller med nye Værter, Overkelnere, Værelser og Spisesedler, nye Bekendtskaber og hver Nat nye Senge, saa at man tilsidst, naar man en skøn Morgen vaagner op, ikke aner hvor man er henne, før man faar betænkt sig.

Humør skal der til, ellers gaar det ikke. Og Olafs var uopslideligt. Han fandt paa de utroligste Gavtyvestreger, naar Tiden paa et lille Provinshotel kunde falde lang, og Livsaanderne trængte til et kraftigt Incitament.

Lad mig blandt de mangfoldige brogede Minder, som jeg gemmer fra disse Rejser, opfriske et Par, der karakteriserer ham baade kønt og morsomt.

Naar vi paa vore Jernbanerejser paa kryds og tværs gennem Landet nærmede os *Vejle* syd eller nordfra, rejste Olaf sig ufravigeligt i Sædet og gik hen til

Kupéens Vindu for at betragte det skønne Naturpanorama, den skovomkransede Fjord med de høje Skrænter.

Paa denne Strækning var han altid taus, betaget af det dejlige Syn og fordybet i Erindringer om fjerne, henfarne Ungdomsdage, da han ferierede paa Herregaarden *Rosenvold*, og nød Livet i fulde Drag hos sin Svoger Grev *Rantzau*.

Endnu gaar der paa Egnen derovre Frasagn om den lystige Fætter han var og om alle hans kaade Paafund. Engang kunde det let have gaaet ham galt nok. Han havde begivet sig paa Lysttur med en af Baadene fra *Rosenvold*, hvor man blev urolig, da man ikke kunde begribe, hvor han blev af. Nok er det, at han efter mange Krydsninger, der neppe har været helt søfartsnæssige, maatte overgive sig til Skæbnen for omsider — ganske ufrivilligt! — at endeovre paa Fyen, hvor han gik i Land paa Kysten udenfor *Bogense*, — den By, som siden skulde blive vor ulykkelige Kærlighed! — — —

Paa en Tournée kom vi til *Ringkøbing* paa en Markedsdag, og saadan et Skuespil lod Olaf ikke gaa fra sig. Vi maatte strax ud i Byen og studere Folkelivet. Paa Torvet var der Handel med Svin og Grise. Der stod et Hvin over Byen, saa de mange Storke paa Tagene kiggede ned og glemte at knebbe. Det var Grisene, der skreg i vild Arrigskab, naar de blev løftet op i Bagbenene, for at Køberne kunde taxere Skabelonen og Vægten.

Olaf var kommen i Lag med en durkdreven Grise-grosserer, en gammel, vejrbitd Bonde, en herlig Type paa en vestjysk Skælm. De To snakkede Jysk med hinanden, saa det gnistrede efter, og tilsidst havde de samlet en mægtig Tilskuerkreds omkring sig, der vred sig af Latter over denne Friluftskomodie, der var ganske gratis. Olaf saa paa Dyrene med en Kenders strenge Blik, han kritiserede og vragede og gjorde Vrøvl om Priserne, men han var efterhaanden kommet saa langt ind i Diskussionen, at han daarligt kunde trække sig tilbage uden at gøre en lille Forret-

ning. Og Bonden var heller ikke tilsinds at lade ham slippe; han havde i Stridens Hede faaet Olaf helt ind ved sin Vogn bag de opstablede Kasser og med et fast Tag slaaet sin store, brune Klo i Opslaget paa hans lyse Sommerfrakke.

Og saa endte det da ogsaa med, at Olaf stod med en lille nyfødt, rosarød Gris i Favnen. Situationen var kritisk. Han var lige ved at blive overvunden. Med et ubehjælpeligt Blik vendte han sig om imod mig og sagde med en svag og usikker Stemme: »Synes Du, jeg skal sende den hjem til Mille?»

»Fra Ringkøbing til Fredensborg! Tænker Du paa Transporten?» svarede jeg.

Og i samme Sekund havde hans hurtige Hjerne undfanget en Idé. Med en fortvivlet Beslutsomhed drejede han sig omkring til Bonden og sagde:

»Ja, saa ta'r jeg Bæstet, — men De skal betale Transporten!»

»Transporten! Hvorhen?»

»Herfra til Fredensborg.»

»Nej, Fanden dundre mig, om jeg gør!» raabte Bonden.

»Ja, saa vil jeg heller ikke ha' Grisen«, sagde Olaf og anbragte hastigt og behændigt den skrigende Nyfødt i Armene paa den overrumplede Bonde og gik med en fornærmet og determineret Mine sin Vej. Æren var reddet.

Men senere i Tiden har jeg ofte ærgret mig over, at vi paa vore glade Rejser aldrig medførte en Kodak. Et Billede af Olaf med det næsten rørende, ubehjælpelige Blik, da han stod med Grisen i sin Favn, havde nok været værd at eje. — — —

Det var i *Lemvig*. Vi sad paa *Jespersen's* landskendte, hyggelige Hotel. Heden var trykkende, og et af de voldsomste Tordenvejr, jeg har oplevet, gik henover Egnen.

Af gammel Erfaring vidste jeg, hvad der vilde ske. Mens de Fleste kryber ængsteligt i Læ, naar Lynilden staar over deres Hoved, var det for Olaf en Umulighed at holde sig inde. Han havde ikke Ro paa sig,

før han var kommen ud og helst i Ensomhed kunde beundre det mægtige Skuespil, Naturen opførte.

Det gik, som jeg tænkte. Lidt efter at Uvejret var brudt løs og Tordenen begyndt at drøne over Byen, stod han oppe paa den høje Bakke, ved hvis Fod Hotellet ligger.

I et Brev, jeg har liggende for mig, skriver han om et saadant Uvejr, hvori han netop har været ude:

»Du ved, jeg befinder mig vel, endogsaa særdeles vel, naar Tordenen gaar buldrende over Himlen. Naar Elementerne rigtig raser, og Lynene krydser hverandre, ser jeg til i stum Beundring«.

Jeg har ofte tænkt over denne stærke, ubetvingelige Trang, Olaf Poulsen følte til at staa under aaben Himmel i et saadant »Herrens Vejr«, og jeg har muligvis været tilbøjelig til at lægge en større Betydning deri, end Sagen fortjente.

Maaske har den kun været et Udtryk for hans Kærlighed til Naturen, — den danske Natur, som han elskede saa højt, naar den laa i mildt Solskin og indbød til Hvile og Fred, og som han ikke beundrede mindre, naar Himlen var truende sort, og Lynene slog ned omkring ham. — —

Da Olaf Poulsen i 1907 fejrede sit 40 Aars Jubilæum, betragtede han sin kunstneriske Virksomhed væsentlig som afsluttet, idet han fra nu af kun nødtvungent vilde bebyrdes med Indstudering af nye Opgaver. Og en Kendsgerning er det da ogsaa, at han i det sidste Decennium af sin halvhundredaarige Theatrbane, med et Par betydningsløse Undtagelser, ikke forøgede Antallet af de mere end 300 Roller, hvori han i 1907 var optraadt langt over 6000 Gange. Ved at optræde i en udvalgt Serie af disse ældre Roller mente han med Rette at kunne hævde sin Stilling endnu i adskillige Sæsoner. Repertoiret bød ham kun sjældent Opgaver, der fristede ham, og han syntes at have mistet Tilliden til sin fortsatte Skaberevne. Denne sidste Omstændighed var navnlig afgørende. Han vilde som Kunstner ikke overleve sig selv.

Endnu var han baade aandelig og legemlig i saa fuld Vigueur, at jeg ofte med et Smil maatte tænke paa en Samtale, jeg allerede omkring Aaret 1890 havde havt med hans Læge, der med bekymret Mine forsikkrede mig, at hans Nyrer var saa stærkt angrebne, at man desværre ikke turde vente, at han havde ret langt igen.

I Virkeligheden blev Olaf Poulsens Helbredstilstand først nedadgaaende i de Aar, der gik lige forud for hans Afsked fra Theatret. Han led af Aandedrætsbesværligheder, havde et Par Besvimelsesanfald, ligesom hans Hørelse var begyndt at svækkes. Paa ham, der af Naturen havde et stærkere og sundere Legeme end nogen Anden, maatte disse Svagheder virke i høj Grad deprimerende. Hans Humør var ikke mere det gamle.

Det er en bekendt Ting mellem Skuespillere, at man samtidig kan baade elske og hade Theatret, — elske Kunsten og hade de Forhold, under hvilke den ofte maa øves, saa at man føler dyb Lede ved Virksomheden. Til dette Standpunkt var Olaf Poulsen mere og mere naaet, og det bidrog sit til, at Ønsket om at forlade Theatret omsider modnedes hos ham.

Og — dog — — helt at undvære dette Theater, den Kunst, der havde været det Centrale i hans lange Liv, — undvære sit Publikum og dets Bifald, se sine Roller overgaa til andre, ringere Kræfter og maaske lide den Tort at høre Bifaldet omjuble dem, hvad han af gammel Erfaring vidste let kunde ske, — kort sagt glide halvvejs ud af Bevidstheden, mens han endnu levede — — nej — disse Tanker holdt han ikke af at tænke.

Allerede adskillige Aar havde han truet med at ville søge sin Afsked. Men det blev ved Truslerne. Som det store Barn han var, ventede han, at man modsagde ham og erklærede, hvor uundværlig han var og hvilket Tab, Theatret vilde lide, hvis han gjorde Alvor af sin Beslutning. Og det kunde man jo gøre med en god Samvittighed. Men at hans Beslutning ikke var synderlig fast, fik jeg et sikkert og morsomt Bevis paa.

I en bestemt Periode, der — det skal Vorherre vide! — ikke var lystelig, betroede han mig atter og atter, at *nu* gik han. Og saa gav jeg ham, for en Gangs Skyld og paa Skrømt, fuldkommen Ret i hans Ræsonnement.

»Ja«, sagde jeg med forstilt Alvor, »jeg tror ogsaa, at jeg i Dit Sted vilde gaa min Vej«. Han drejede Ansigtet og skævede hen til mig, som om han dog vilde forvise sig om, at jeg mente, hvad jeg sagde. Og da jeg forholdt mig ganske rolig, gik der et Par Øjeblikke, hvori jeg spændt ventede paa, hvad der vilde komme. Og saa kom det i en ret misfornøjet Tone:

»Ja — det kan Du let nok sige. Du maa da kunne forstaa, at jeg har en Slags Forpligtelse ligeoverfor Theatret til at blive, saa længe jeg paa nogen Maade kan«.

Og naturligvis gav jeg ham Ret ogsaa i dette Synspunkt, navnlig med Henblik paa det Holbergske Repertoire. Men Omslaget i hans Ræsonnement kom saa pludseligt, at det var af stor komisk Virkning. Vi lod Begge som ingenting. Men siden den Tid yttrede han aldrig, ialfald ikke ligeoverfor mig, Ønsket om at forlade Theatret, før det for Alvor skulde ske i 1917.

Man kunde vel efter hans officielle Afsked have overtalt ham til nogle Gange i de følgende Sæsoner at optræde i enkelte af de Roller, som var gaaet ham i den Grad i Blodet, at det ikke vilde have kostet ham noget Forarbejde at spille dem paany, Per Degn f. Ex. — men jeg tror, at det for hans store Kunstnernavns Skyld var lykkeligst for ham, som det gik.

Tunge, meget tunge, blev de sex Aar, som han efter sin Afsked havde tilbage at leve i, og alle vi, der holdt af ham, havde undt ham, at hans Otium paa de gamle Dage havde formet sig mere i Samklang med det rige Kunstnerliv, han havde bag sig.

I mange stille Timer deroppe i Fredensborg har han maattet veje den straalende, stærkt bevægede Fortid mod den bittre Nutid. Nu lærte han Ensomheden at kende — men ikke i den Skikkelse, hvori den i svundne Dage havde været ham en kær Trøst. Han mærkede Aar for Aar sin Legemskraft nedbrydes, og han følte sig syg i Sindet.

Mere end nogensinde før forskansede han sig i sin Fæstning, og de Besøg, han modtog, blev færre og færre. Det var en Lykke for ham, at han paa det af-sides Opholdssted, han havde valgt sig, ejede to Venner — Professor *Vilhelm Østergaard* og Grosserer *Françis Zachariae* — paa hvem han kunde stole, og som, hver paa sin Vis, bidrog til at gøre hans sidste Leveaar mindre trykkende, mindre glædeløse.

Vilhelm Østergaard havde han kendt fra Ungdomstiden, og Samlivet i Evoë havde gjort Bekendtskabet til et Venskab, der knyttedes fastere og fastere, navnlig da Omgangen mellem dem blev stadig, efterat Østergaard havde taget Bopæl i *Sørup* tæt udenfor Fredensborg.

Med den fine, menneskekærlige Forstaaelse, som er et Væsensmærke i denne Forfatters Personlighed og Produktion, og som særligt aabenbarer sig i hans udmærkede *Homo sum*-Bøger, der blev til i de skønne Natur-omgivelser heroppe, havde han fundet Vej til Olafs Hjerte, og ligesom han i de glade Dage havde færdedes med ham inde i Gribskov, skulde han nu i den trange Tid blive den Evoëbroder, som bragte ham Opmuntring og Trøst i Ensomheden.

Og hvilken trofast og opoffrende Ven fandt Olaf Poulsen ikke i *Françis Zachariae*! I en lang Aarrække, lige til den allersidste Tid, var han i alle Livets praktiske Forhold Olafs mest utrættelige og mest uegenlyttige Hjælper, hvorom jeg kunde berette talløse Vidnesbyrd. Baade i Glæde og Sorg stod han ved Olaf og Emilie Poulsens Side og svigtede dem aldrig. Og i Zachariaes og hans Hustrus skønne Hjem i Fredensborg samlede fra Aar til Aar, baade Sommer og Vinter, alle de, hvem Olaf helst vilde se. Det var sandt og velfortjent, da Olaf engang yttrede følgende Ord til Zachariae: »Dit Venskab for mig er saa varmt og Din Trofasthed imod mig saa rørende stor, at om jeg bad Dig gaa op til Mars eller en anden Planet for at hjælpe mig, vød jeg, at Du vilde sige Ja, — og, Gud vød, om Du ikke kunde det? Din Paalidelighed i Venskab og Din Vilje til at glæde Andre kender jo slet ingen Grænser«. — —

Paa Theatret, der stadig var i hans Tanker, mødte Olaf Poulsen efter sin Afsked til de fleste Generalprøver, saa længe det var ham muligt.

Uagtet disse Farter fra Fredensborg til København hverken var til Glæde for ham eller Andre, droges han dog af usynlige Magter bestandig tilbage til den gamle Valplads for hans mange kunstneriske Sejre.

Saa satte han sig som Tilskuere paa en af de første Rækker i Parkettet. Og han var en Tilskuere, der var væbnet med Kritik til Tænderne, og som ikke lagde Skjul paa, at han var meget utilfreds med Præstationerne. Man kendte ham imidlertid saa godt og vidste, at ikke Alt, hvad han sagde, skulde tages efter Bog-

staven. Men hans Yttringer kunde rigtignok blive saa højrøstede, og hans Misfornøjelse, naar han løftede Armene som for at paakalde Himlens Tilgivelse for den Kunst, man nu maatte døje, saa aabenbar, at den virkede generende paa begge Sider Scenen. Og en Dag var det bleven nødvendigt at betyde ham, at han nødig maatte vise sin Fortvivlelse over Tilstandene altfor tydeligt. Og saa holdt han sig pænt i Skindet og var ganske taus. Men det voldte ham øjensynligt stort Besvær. Man saa bagfra Alt, hvad han følte og tænkte. Han rystede paa sit store Hoved og trak paa Skuldrene, og naar Tæppet faldt, forføjede han sig bort med en Mine som efter en drøj og ufortjent Pønitense.

I Hjertet var der Ingen, der bar Nag til ham. Det var Olaf Poulsen, — og det Navn havde dog en Klang som ingen Andens. Og saa kørte han tilbage til Fredensborg og Ensomheden.

an kunde ikke have ønsket Olaf Poulsen en lykkeligere Død end den han fik. Uden egentlig forudgaaende Sygdom rantes han af et Hjerteslag.

Jeg føler mig forsikkert om, at han længe havde ønsket en Afslutning paa sit Liv, især naar det maatte kunne ske uden et langt Sygeleje og mange legemlige Smerter.

Aandelige Smerter havde han i sine sidste Aar lært tilstrækkeligt at kende. For en saa enestaaende virksom Natur som hans har det allerede været smerteligt nok at leve et Liv, der ialfald i hans egne Øjne maatte synes unyttigt. Naar han tænkte paa det Theater, der trods Alt havde hans Kærlighed, var det af flere Grunde, som ikke her skal drøftes nærmere, med en Kærlighed, der var blandet stærkt med Bitterhed. Endvidere var de fleste af hans Venner, ligesom de fleste af hans gamle, udmærkede Kunstfæller, gaact bort, og endelig har vistnok ikke den selvvalgte Afsondrethed, fjernt fra Hovedstadens rigt pulserende Liv, været ham gavnlige.

Det var en Ulykke for ham, da hans Hustru døde. Fra det Øjeblik savnede han i egentlig Forstand det faste Holdepunkt, han bestandig havde havt i sit Hjem. En god, kærlig og forstaaende Hustru kan Intet i Verden erstatte. Da han havde mistet hende, var det, som om han drev omkring uden Rast og Ro og uden Modstand lod sig lede af Skæbnens lunefulde Indfald. Der var kun ringe Fasthed og Plan i, hvad han foretog sig. Nerven i hans Tilværelse var bristet, Livet havde for ham mistet sit dybeste Indhold og den indre Kraft, der havde fyldt det og baaret ham frelst over alle Bekymringer.

Den Olaf Poulsen, der sænkedes i Jorden paa *Asminderød Kirkegaard* en Solskinsdag i April 1923, var en livstræt Mand, og selv de, der stod ham nær og følte, at den Tomhed, netop han efterlod, aldrig kunde udfyldes, maatte anse hans Død som Udfrielsen fra en Tilværelse uden Glæde og uden Haab.

Hans Skyhed for Mængden fik sit Udtryk i den Gravplads, han havde valgt. Mange Gange har han for mig udtalt sin Ækelhed ved de store Skuespiller-Begravelser i Hovedstaden og om de forargelige Optrin, der f. Ex. fandt Sted ved *Carl Wulffs* og *Andres Jordfæstelse*. Og han mindedes med Sympathi sin uforglemmelige Lærer, *Phisters*, bestemte Forlangende om at blive begravet en Morgenstund paa et Tidspunkt, da man maatte formode, at Ingen vilde indfinde sig blot af taktløs Nyfigenhed.

Hans Begravelse blev sikkert, som han havde ønsket det. *Asminderød Kirke* var paa hans Ven, *Zachariae's*, Foranstaltning festligt smykket, og de, der mødte, var uden Undtagelse Folk, der havde trodset den lange Vej, fordi de havde holdt af ham, hvormod den Stemning, der gav Højtideligheden et værdigt og skønt Præg, tydeligt vidnede.

Ogsaa Talen, som maaske Mange ved en saa sjelden Lejlighed som denne havde ventet anderledes formet, var afpasset efter det Ønske, man vidste *Olaf Poulsen* selv havde næret. Kun en stilfærdig Bøn, kun jævne, simple Ord om den Død, der ingen Forskel gør, og om det Krav, der først og fremmest stilles til et Menneske, om at bevare Hjertet frelst gennem Livet.

Dette Krav mener jeg, efter min bedste Overbevisning, at *Olaf Poulsen* fyldestgjorde.

Ligesom han til sene Tider vil blive mindet som en af de største, rigest udrustede Kunstnere, den danske Skueplads har ejet, fortjener han ogsaa som Menneske et smukt Eftermæle.

Ved en Mængde udmærkede, og i Virkeligheden ret sjældne Egenskaber stod han højere end mange af de Angribere, som ogsaa han havde. Betænker man hans fremskudte og ejendommelige Stilling i vort

Samfund og de store Fristelser, den paa forskellig Maade udsatte ham langt mere end de fleste Andre for, bør han ogsaa dømmes derefter — med Forstaaelsens dybe Sympathi.

Og hans *Hjerte* var indtil det Sidste som et Barns. Til det har ialfald jeg aldrig nogensinde talt forgæves. — —

